

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDEN

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, domar 2019-01-23 i mål nr M 6560-17 och P 6965-17, se bilaga A-B

PARTER

I

M 1523-19

Klagande

1. M.A.

2. S.A.

3. E-L.A.

4. U.A.

5. M.A.

6. R.B.

7. M.G.

8. A.G.

9. L.G.

10. P.G.

11. S.G.

12. M.H.

13. K.H.

Ombud för 12 och 13: Fastighetsjuristen M.H.

14. C.J.

15. G.J.

16. I-M.J.

17. S.J.

18. L.J.

19. P.J.

20. S.J.

21. L.K.

22. A-K.L.

23. C.L.S.

24. C.S.

25. T.M.

26. S.R.

27. K.R.

28. Å.R.S.

29. M.S.

30. L.Ö.

Motparter

1. Swerock AB

Ombud: Advokat O.H.

2. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Nyköpings kommun

II

P 1524-19

Klagande

1. M.A.

2. E-L.A.

3. U.A.

4. R.B.

5. B-M.E.

6. L.G.

7. T.G.

8. M.H.

9. K.H.

Ombud för 8 och 9: Fastighetsjuristen M.H.

Motparter

1. Swerock AB

Ombud: Advokat O.H.

2. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Nyköpings kommun

SAKEN

Anmälan om miljöfarlig verksamhet och bygglov för upplag på fastigheten XX i Nyköpings kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av punkten 3 i mark- och miljödomstolens dom i mål nr M 6560-17 fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut den 23 oktober 2017 (ärende nr 505-1671-2017) att inte tillåta den anmälda verksamheten på fastigheten XX.

2. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom i mål nr P 6965-17 fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut den 23 oktober 2017 (ärende nr 403-4268-2017) och avslår ansökan om bygglov.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

I

M 1523-19

L.G., P.G., S.R. och K.R. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska förbjuda den av Swerock AB anmälda verksamheten. De har vidare ifrågasatt om inte Länsstyrelsen i Södermanlands län borde ha varit part vid mark- och miljödomstolen i stället för Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Nyköpings kommun.

M.H. och K.H. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska förbjuda den av Swerock AB anmälda verksamheten eller, i andra hand, förelägga bolaget att söka tillstånd till verksamheten. Om Mark- och miljööverdomstolen skulle anse att den anmälda verksamheten är tillåtlig har de yrkat att Swerock AB ska föreläggas försikthetsmått som innebär att buller från verksamheten inte får ge upphov till högre ekvivalenta ljudnivåer än vad som anges i Naturvårdsverkets Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller, (rapport 6538), för verksamheter som innefattar ljud som är särskilt störningsframkallande. Det innebär att ljudnivån under dagtid måndag-fredag (kl. 06-18) inte får överstiga 45 dBA, att den under kvällstid (kl. 18-22) och helger inte får överstiga 40 dBA samt att den under nattetid (22-06) inte får överstiga 35 dBA.

M.A., S.A., E-L.A., M.A., U.A., R.B., M.G., A.G., S.G., C.J., G.J., I-M.J, S.J., L.J., P.J., S.J., L.K., A-K.L., C.L.S., C.S., T.M., Å.R.S., M.S., och L.Ö. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska förbjuda den av Swerock AB anmälda verksamheten.

Swerock AB och **Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Nyköpings kommun** har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

II

P 1524-19

M.A., E-L.A., U.A., R.B., B-M.E., L.G., T.G., M.H. och **K.H.** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå Swerock AB:s ansökan om bygglov.

Swerock AB och **Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Nyköpings kommun** har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

L.G., P.G., S.R. och **K.R.** har anfört i huvudsak följande:

Efter överklagande av nämndens beslut förbjöd länsstyrelsen den verksamhet som Swerock AB anmält. Enligt 11 § lagen (1996:242) om domstolsärenden är, om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets beslut, förvaltningsmyndigheten motpart till den enskilde sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till domstolen. Swerock AB överklagade länsstyrelsens beslut och i och med det borde länsstyrelsen i egenskap av förvaltningsmyndighet ha varit motpart till Swerock AB vid mark- och miljödomstolens hantering av ärendet. Om Swerock AB i stället hade nekats tillstånd av nämnden och länsstyrelsen hade avslagit överklagandet borde nämnden däremot, med stöd av 5 kap. 2 § första stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, ha varit motpart till Swerock AB vid mark- och miljödomstolen.

K.H. och **M.H.** har anfört i huvudsak följande:

Lokaliseringen av den miljöfarliga verksamheten är olämplig. Det finns risk för att verksamheten påverkar den skyddade grundvattenförekomsten Husbymalmen-Fyrby negativt och det finns också risk för att den påverkar miljö kvalitetsnormer. Platsen är illa vald med tanke på att den ligger inom en grundvattenförekomst som är skyddad för dricksvattenförsörjning. Det bör fästas vikt vid de slutsatser som framförts av Sveriges geologiska undersökning (SGU) vid bedömningen av riskerna med den planerade verksamheten. Ökningen av trafik kommer att leda till att behovet av vägsalt på väg 53 ökar, vilket kan leda till förorening via grundvattenströmningen från verksamhetsområdet. Det har inte tagits några vattenprover som underlag för bedömningen av påverkan på miljö kvalitetsnormer. Med befintligt underlag är det inte visat att verksamheten inte kommer att påverka grundvattnet och miljö kvalitetsnormerna. Risken för förorening är inte liten.

Verksamheten kommer också att ge upphov till omgivningsstörningar i en sådan utsträckning att den inte kan tillåtas på den aktuella platsen. Lokaliseringen är olämplig ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt. Några bullerberäkningar har inte utförts och dammbildning är ytterligare ett problem. Transporterna till området ger upphov till störningar i form av avgaser och buller. Negativa effekter avseende i området förekommande arter har inte utretts. De har observerat bl.a. vad de tror är åkergroda och vattensalamander. Även backsvala har observerats. Det saknas kännedom om hur dessa skulle påverkas av verksamheten och vilka försiktighetsåtgärder som är nödvändiga för att skydda arterna.

Lokaliseringen är inte förenlig med miljöbalkens krav och verksamheten borde därför förbjudas. Om verksamheten inte förbjuds bör Mark- och miljööverdomstolen förelägga Swerock AB att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken. Under alla omständig-

heter måste ytterligare försiktighetsmått gällande buller, motsvarande Naturvårdsverkets rekommendationer, föreskrivas eftersom den beskrivna krossningsverksamheten är en sådan verksamhet som är särskilt störningsframkallande.

Med hänsyn till den planerade verksamhetens påverkan och negativa effekter på omgivningen uppfyller den sökta åtgärden inte de krav som anges i 2 kap. plan- och bygglagen. Ansökan om bygglov bör därför avslås.

M.A., S.A., E-L.A., M.A., U.A., R.B., B-M.E., M.G., A.G., S.G., C.J., G.J., I-M.J, S.J., L.J., P.J., S.J., L.K., A-K.L., C.L.S., C.S., T.M., Å.R.S., M.S., och L.Ö. har anfört i huvudsak följande:

Platsen är inte lämplig för den anmälda verksamheten och den uppfyller inte kraven i 2 kap. miljöbalken. Den är inte heller sådan att den innebär minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö. Det saknas fakta kring grundvattnets flöden. Några oberoende mätningar har inte utförts. Swerock AB har i sin grundvattenutredning använt uppgifter som inte överensstämmer med verkligheten. Den utredning som har presenterats stämmer inte överens med SGU:s eller markägarnas fakta om var brunnarna finns placerade. Grundvattenförekomsten Husbymalmen-Fyrby kommer mycket troligt att bli reservgrundvattentäkt för hela Nyköpings och Oxelösunds kommuner. Det är viktigt för dem, som är beroende av dricksvattnet från grundvattentäkten, att det utförs oberoende mätningar av grundvattnets strömningar och djup eftersom de uppgifter som har använts är gamla och hämtade från olika borrhällfällena och kan ha ändrats över tid. Mark- och miljödomstolens resonemang är märkligt eftersom domstolen, trots oklarheter och brister i Swerock AB:s utredning gällande bl.a. jorddjup, anser att risken för förorenings-spridning från den anmälda verksamheten är så liten att den kan godtas. När den tidigare täktverksamheten bedrevs torrlades dricksvattenbrunnar. Enligt SGU har grundvattnet och XX en hög sårbarhetsrisk och

avrinningen från verksamhetsområdet kan bara följa det generella grundvattenflödet norrut. Det kräver att täktsjön avvattnas för att inte riskera grundvattnet. En sådan avvattning innebär grundvattenbortledning som är tillståndspliktig.

Nämnden och mark- och miljödomstolen har beslutat om försiktighetsmått. Det finns dock mycket stora risker för att de miljöfarliga ämnena, vid olyckor eller läckage, kommer att filtrera ned i grustäkten utmed berget och vidare ner i grundvattenförekomsten. Det finns också mycket stora risker för att olyckor, som ökat drastiskt med tunga lastbilstransporter, kommer att ske både i grustäkten och utmed transportsträckan. Sverige måste följa bl.a. EU:s grundvattendirektiv och grundvattenkvaliteten måste förbättras. Swerock AB har inte visat att sedimentationsdammen och våtmarken är dimensionerade för de stora mängder vatten som följer av ett ökande antal skyfall till följd av klimatförändringar.

Swerock AB har inte visat att sådana arter som tas upp i EU:s artskyddsförordning inte förekommer inom eller omkring det planerade verksamhetsområdet. Det finns rapporter om bl.a. större vattensalamander nära verksamhetsområdet. Tung transporter kommer dessutom att gå på den väg som barnen i området använder för att ta sig till Råbyskolan, som redan idag lider av en besvärlig trafiksituation. Swerock AB har inte säkerställt att området inte kommer att utsättas för hälsofarligt damm och störande buller.

Enligt kommunens översiktsplan 2040 ska miljöfarlig verksamhet samlas i Björshultsområdet. Den platsen är bättre lämpad eftersom den är anpassad för sådana verksamheter och inte påverkar vare sig ömtålig grusås eller grundvattentäkt. De ifrågasätter varför området runt täktsjön inte är strandskyddat område. Artrik växtlighet med naturvärden har utvecklats runt sjön. Eftersom verksamheten inte kan tillåtas på platsen ska bygglovsansökan avslås.

Swerock AB har anfört i huvudsak följande:

Mark- och miljödomstolens dom är riktig. Verksamhetens lokalisering är godtagbar enligt 2 kap. 6 § miljöbalken. Mark- och miljödomstolens bedömning av verksamhetens påverkan på omgivningen är korrekt och väl underbyggd. Den planerade verksamheten avser återvinningsverksamhet och består huvudsakligen av krossning och sortering av entreprenadberg, överskottsmassor, betong, tegel och asfalt (<70 mg PAH-16 per kg TS) samt tillverkning av bränsleflis, kompostering av material och tillverkning av jordbruksprodukter. Verksamheten är anmälningspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251). Mot bakgrund av återvinningsverksamhetens omfattning och det avfall som ska återvinnas innebär verksamheten en mycket låg risk för förorening av mark och vatten. SGU:s bedömningar bygger i huvudsak på jordartskartor. Dock har grusförekomsten brutits ut genom den grus- och bergtäkt som tidigare bedrevs på platsen. Jordartskartorna är således inte längre aktuella. Den grundvattenförekomst som fanns före täktverksamheten har punkterats som en följd av att stora delar av grusförekomsten brutits ut. Den grundvattenströmning som tidigare bedömdes som nordlig har brutits av och inom området finns nu endast sjunkvatten i den del av grusförekomsten som inte är utbruten. Efter filtrering genom grusförekomsten rinner sjunkvattnet på bergovanytan och ned i täktsjön. Därifrån transporteras vattnet genom berggrunden. Om vattnet ska kunna transporteras från täktsjön till grundvattenmagasinet norr om området måste det rinna uppåt i berggrunden och över en bergsklack, vilket är osannolikt. Det finns inte någon betydande kommunikation med grundvattenförekomsten norr om området. Risken för förorening är försumbar och miljö kvalitetsnormerna för grundvatten kommer inte påverkas av verksamheten. Föroreningsrisken vid denna verksamhetstyp är ringa. Saltning kommer inte att utföras inom området.

Verksamheten kommer att bedrivas enligt Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller (rapport 6538) och bolaget kommer att följa de försiktighetsmått som mark- och miljödomstolen har ställt upp. Vid behov kommer bolaget att anlägga en eller flera bullervallar och kommer på så sätt att kunna hålla de angivna bullernivåerna. Det finns inget behov av att sänka bullernivån eftersom den aktuella verksamheten inte ger upphov till särskilt störande buller. Klagandena har inte förklarat på vilket sätt damning skulle vara en oacceptabel störning men åtgärder kommer att vidtas vid behov.

Den planerade verksamheten kommer inte att påverka det område där backsvalar skulle kunna förlägga sina kolonier. Det finns inte heller några tecken på att backsvala har etablerat sig i området. Verksamheten kommer inte att påverka sådana ytor där vattensalamander i huvudsak håller till.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Nyköpings kommun har anfört i huvudsak följande:

Eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna är obetydlig. Med givna försiktighetsmått kan verksamheten inte antas ge upphov till eller bidra till sådan ökad förorening eller störning att en miljökvalitetsnorm inte följs. Platsen är, med en begränsning av bullernivåerna, lämplig för den anmälda verksamheten. Det som SGU har anfört föranleder inte nämnden att göra någon annan bedömning. Verksamheten kan enligt nämndens bedömning därmed tillåtas.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har beslutat om gemensam handläggning av mål M 1523-19 och P 1524-19.

Partsställningen i målet

L.G., P.G., K.R. och S.R. har gjort gällande att länsstyrelsen, och inte nämnden, rätteligen skulle varit motpart till Swerock AB vid handläggningen i mark- och miljödomstolen. I denna del instämmer Mark- och miljööverdomstolen i den bedömning som mark- och miljödomstolen har gjort. Nämnden är den förvaltningsmyndighet som först har beslutat i saken och som således är processuell motpart till bolaget i målet, se 5 kap. 2 § första stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Samordningen av ärendena

Enligt 9 kap. 24 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, ska byggnadsnämnden, om ansökningsen avser en åtgärd som måste anmälas till kommunen enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken, underrätta miljönämnden om sitt ärende. Byggnadsnämnden och miljönämnden ska samordna handläggningen av ärendena så att berörda myndigheter, organisationer och enskilda parter ges tillfälle att i ett sammanhang yttra sig i ärendena, och beslut i båda ärendena meddelas i ett sammanhang. Om det finns särskilda skäl får nämnden dock, sedan parterna har fått tillfälle att yttra sig i frågan, besluta att någon samordning inte ska ske.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att någon samordning i detta fall inte förefaller ha skett vid handläggningen av ärendena hos dåvarande miljönämnden respektive bygg- och tekniknämnden. Det framgår inte heller att nämnderna har fattat beslut om att någon samordning inte ska ske. Av bygg- och tekniknämndens beslut i bygglovsärendet framgår dock att nämnden har beaktat miljönämndens beslut. En samordning av ärendena har även skett hos länsstyrelsen och i mark- och miljödomstolen. Handläggningen av ärendena får därmed anses uppfylla de krav som ställs upp i 9 kap. 24 § PBL.

Platsens lämplighet för den anmälda verksamheten

Lokaliseringskravet i miljöbalken innebär att det, för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde, ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön, se 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken. Kravet gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla, varvid särskild hänsyn ska tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder, se 2 kap. 7 § miljöbalken. Det är verksamhetsutövaren som ska visa att verksamheten kan bedrivas på ett godtagbart sätt i förhållande till hänsynsreglerna, se 2 kap. 1 § första stycket miljöbalken.

Fastigheten XX, som den planerade verksamheten ska utföras på, är belägen direkt ovanpå grundvattenförekomsten Husbymalmen-Fyrby. Grundvattenförekomsten utreds enligt uppgift som reservvattentäkt för kommunens dricksvattenförsörjning. På platsen har tidigare bedrivits täktverksamhet och en täktsjö har bildats i brytområdet. Den fråga som främst ska prövas vid bedömningen av platsens lämplighet är om, och i förekommande fall på vilket sätt, grundvattenförekomsten kan komma att påverkas av den planerade verksamheten.

Sveriges geologiska utredning (SGU) har yttrat sig under handläggningen och anfört bl.a. följande: Vatten från verksamhetsområdet kommer att ha en betydande uppehållstid i täktsjön. Utläckage kan ske antingen genom att sjön bräddar till nivåer över bergläget i området eller via ytligt uppsprucket berg. Det kommer i sådant fall att ske från täktsjöns nordöstra del. Utläckande vatten transporteras vidare nedströms bergtäkten, antingen till ytvattendraget som avvattnar området och/eller i grundvattenförekomsten som finns norr om verksamhetsområdet. Ytterligare försiktighetsmått bör vidtas för att inte äventyra grundvattenförekomstens miljö kvalitetsnorm. SGU föreslår som villkor en permanent sänkning av vattenytan i täktsjön, vilken skulle möjliggöra ytterligare ett behandlingssteg och ge möjlighet till total kontroll av utgående vatten.

Swerock AB har gjort gällande att grundvattenströmningen, som tidigare bedömdes som nordlig, har brutits av genom den tidigare täktverksamheten och att de jordartskartor som finns i målet, som visar att grundvattenströmningen är sammanhängande, är inaktuella. I den delen har bolaget hänvisat till en promemoria upprättad av Trapezia AB. I promemorian anges att berget bedöms utgöra den huvudsakliga grundvattendelaren, då detta har låg permeabilitet i förhållande till de lösa jordarterna. Av det följer enligt promemorian att tecken kan ses på grundvattendelare utifrån bergets topografi och att höjdpunkter kan antas vara fasta grundvattendelare. Slutsatsen enligt promemorian är att verksamhetsytan ligger ovanpå en sänka som leder grundvattenflödet österut från verksamhetsytan, dvs. det finns en grundvattendelare norr, väster och söder om verksamhetsytan.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Swerock AB har för avsikt att bedriva återvinningsverksamhet bestående av krossning och sortering av entreprenadberg, överskottsmassor, betong, tegel och asfalt. Därtill ska bolaget tillverka bränsleflis, kompostera material och tillverka jordbruksprodukter. Mängden av material som ska hanteras är enligt anmälan 150 000 ton per år och lagrad mängd maximalt 40 000 ton per år. Typen och omfattningen av verksamhet medför att det, för att åtgärden ska anses tillåtlig, krävs en god bild av vilken effekt som verksamheten eventuellt kan få på grundvattnet. Uppgifterna om att grundvattenförekomsten utreds som en kommunal reservvattentäkt gör att det finns anledning att ställa särskilt höga krav på verksamheten.

Anmäld verksamhet, med de försiktighetsmått som fastställts av nämnden och mark- och miljödomstolen, omfattar stora mängder avfallsmassor som ska lagras, krossas, sorteras, komposteras m.m. Massorna är dels av KM-kvalitet, dvs. massor med maximala föroreningshalter enligt generella riktvärden för förorenad mark, känslig markanvändning (Naturvårdsverket 2009, Riktvärden för förorenad mark, Rapport 5976). Dessa massor avses att återvinnas externt efter hantering på området. Till detta kommer en omfattande användning av s.k. MRR-massor, vilka har halter av föroreningar under de riktvärden för mindre än ringa risk som anges i Naturvårdsverkets handbok 2010:1. MRR-massor ska enligt anmälan användas internt, för bullervallar och planer. Kvalitetskontrollen av avfallet har beskrivits av Swerock AB, men det finns kvarstående risker i form av föroreningar som inte ingår i de kvalitetsbegrepp som används för avfallet. Till detta kommer de risker som bolaget självt bedömt, bl.a. risken för att mottaget material innehåller för höga föroreningshalter. Det ytvatten som passerar avfallet i bolagets verksamhet kan innehålla föroreningar som inte samlas upp till eller oskadliggörs av den föreslagna reningen i form av sedimentationsdamm och våtmark. Om vattnet som hamnar i täktsjön efter sedimentation och våtmark/översilning läcker ut i nordöst, kan detta enligt SGU länkas av mot norr och riskera att nå grundvattenförekomsten. Här ska särskilt framhållas att det inte framgår av den utredning som Swerock AB lagt fram att bolaget har gjort sådana undersökningar av grundvattennivåerna att strömningsriktningar i kvarvarande

grusområden kan fastställas. Det finns därför en risk för att sådant vatten som påverkats av avfallet men som inte samlats upp och förts via rening till täktsjön kan komma att nå grundvattenförekomsten.

Det saknas vidare tillräcklig utredning avseende transporternas påverkan på närliggande fastigheter. Detta gäller särskilt beträffande maxvärden för buller för den mest utsatta fastigheten, YY, som på två sidor kommer att få tung trafik nära bostadshuset. Av underlaget framgår att verksamheten kommer att medföra en mycket stor ökning av antalet tunga transporter på vägarna 811 och 805. Den genom mark- och miljödomstolens dom tillkommande begränsningen av buller ger inte skydd mot störningar i form av ofta förekommande höga maxvärden från tung trafik. Några möjliga åtgärder mot denna bullerpåverkan har inte framkommit. Swerock AB har inte heller helt klargjort hur bullerskydd ska kunna anläggas på den begränsade verksamhetsytan till skydd för bostäder i öster, om det skulle visa sig nödvändigt.

Sammantaget anser Mark- och miljööverdomstolen att Swerock AB inte har visat att lokaliseringskravet i 2 kap. 6 § miljöbalken är uppfyllt. Verksamheten kan därför inte tillåtas på den aktuella platsen. Till följd av det ska även bolagets ansökan om bygglov för upplag på fastigheten avslås (se 2 kap. 5 § plan- och bygglagen). Länsstyrelsens beslut i de båda målen ska därmed fastställas.

Mark- och miljööverdomstolen finner vid denna bedömning inte skäl att pröva om övriga förutsättningar enligt miljöbalken är uppfyllda för den anmälda verksamheten.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Ingrid Åhman, referent, och Ulf Wickström samt tekniska rådet Kerstin Gustafsson.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Kine Karlstedt Ek.

Rättelse/komplettering

Dom, 2019-01-23

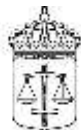
Rättelse och komplettering, 2019-01-23

Beslut av: tf. rådmannen Ulla Jarnås

Rättelse enligt 33 § lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Av förbiseende har i domslutet under punkten 3, tredje stycket, sista meningen ordet "nattetid" fallit bort. Meningen ska rätteligen lyda: "Maximala ljudnivåer (LFmax >55dBA) får inte förekomma nattetid."

PARTER**Klagande och motpart**
Swerock AB

Ombud: O.H.

Klagande och motpart
Miljönämnden i Nyköpings kommun**Motparter**

1. M.A.

2. S.A.

3. E-L.A.

4. M.A.

5. U.A.

6. R.B.

7. M.G.

8. L.G.

9. P.G.

10. A.G.

11. S.G.

12. L.H.

13. K.H.

14. M.H.

Ombud för 13 och 14: Advokat M.H.

15. C.J.

16. G.J.

17. I-M.J.

18. S.J.

19. L.J.

20. P.J.

21. S.J.

22. L.K.

23. A-K.L.

24. C.L.S.

25. T.M.

26. K.R.

27. S.R.

28. Å.R.S.

29. M.S.

30. C.S.

31. L.Ö.

32. A.E.

33. T.K.

34. L.L.

35. L.S.

36. T.G.

37. B-M.E.

38. G.B.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsen i Södermanlands läns beslut den 23 oktober 2017 i ärende nr 505-1671-2017, se bilaga 1

SAKEN

Anmälan om miljöfarlig verksamhet på fastigheten XX

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen bifaller Miljönämnden i Nyköpings kommuns yrkande om att avgift om 60 timmar à 900 kr ska betalas av Swerock AB.

2. Mark- och miljödomstolen avvisar A.E.s, T.K.s, LL.s, L.S.s, T.G.s, B-M.E.s och G.B.s talan.

3. Mark- och miljödomstolen upphäver det överklagade beslutet och fastställer Miljönämndens i Nyköpings kommuns beslut den 9 mars 2017, § 10 dnr: 2016-2744, med den ändringen att punkten 13 ska ha följande lydelse.

Buller från verksamheten får inte överskrida de nivåer som anges i Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller, rapport 6538, april 2015. I vägledningen anges att ljudnivån, Leq, mätt som eller omräknad till, frifältsvärde inte ska överstiga:

<i>dagtid, måndag till fredag klockan 06-18</i>	<i>50 dBA</i>
<i>vardagkväll klockan 18-22</i>	<i>45 dBA</i>
<i>lör-, sön- och helgdag klockan 06-18</i>	<i>45 dBA</i>
<i>nattetid, klockan 22-06 alla nätter</i>	<i>40 dBA</i>

Nivåerna i tabellen avser immissionsvärden vid bostäder, förskolor, skolor och vårdlokaler. De gäller utomhus vid fasad och vid uteplatser och andra ytor för utevistelse i bostadens närhet. Maximala ljudnivåer (LFmax >55dBA) får inte förekomma.

Buller från trafiken inom verksamhetsområdet och buller från den trafik på tillfartsvägarna 805 och 811 som verksamheten genererar ska omfattas av riktvärdena för buller från verksamheten.

I de fall verksamhetens buller karakteriseras av ofta återkommande impulser som vid nitningsarbete, lossning av metallskrot och liknande eller innehåller ljud med tydligt hörbara tonkomponenter ska värdena i tabellen ovan sänkas med 5 dBA.

BAKGRUND

Miljönämnden i Nyköpings kommun (nämnden) har i beslut den 9 mars 2017, § 10 dnr: 2016-2744, med anledning av en anmälan från Swerock AB (bolaget), föreskrivit vissa försiktighetsmått för anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet på fastigheten XX i Nyköping kommun. Beslutet omfattar följande verksamheter:

- a) krossning och sortering av entreprenadberg, betong, tegel och asfalt,
- b) tillverkning av bränsleflis genom återvinning av rivningsvirke, stubbar etc. och genom återvinning och bearbetning av avfall från bygg- och anläggning,
- c) kompostering av rötter som inte kan användas till bränsleflis; buskar, växter och annat organiskt material, park- och trädgårdsavfall,
- d) hantering och tillverkning av jordprodukter, anläggande av vägar, planer och hanteringsytor samt insynsskydd av återvunnet avfall såsom betong, tegel, asfalt, jord, stenmaterial,
- e) anläggande av en bullervall.

Vidare framgår av beslutet bl.a. att verksamheten ska bedrivas enligt anmälan och vad verksamhetsutövaren i övrigt har åtagit sig. Högst 150 000 ton material får årligen föras in, bearbetas och hanteras. Nämnden har vidare beslutat att ta ut en avgift för handläggningen av anmälan för 60 tillsynstimmar á 900 kronor, se [bilaga 2](#).

Nämndens beslut har överklagats till Länsstyrelsen i Södermanlands län (länsstyrelsen) som i beslut den 23 oktober 2017 har upphävt nämndens beslut och därmed, som det får förstås, förbjudit verksamheten.

Nämnden och bolaget har överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen.

Mark- och miljödomstolen har denna dag även avgjort frågan om bygglov för upplag på fastigheten XX i mål nr P 6965-17.

YRKANDEN M.M.

Nämnden

Nämnden har yrkat att beslutet ska upphävas i den del det avser undanröjande av avgift för handläggningen av anmälan. Till stöd för sin talan har nämnden anfört bl.a. följande. Länsstyrelsens beslut kan inte tolkas på annat sätt än att länsstyrelsen har undanröjt nämndens beslut i dess helhet. Därmed faller även beslutet om avgift bort. Avgift avseende handläggning av anmälan utgår även i de fall ett beslut ändras i högre instans.

Bolaget

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska pröva ärendet i sak och därvid upphäva länsstyrelsens beslut samt fastställa nämndens beslut om försiktighetsmått. Vidare har bolaget yrkat att domstolen ska hålla syn och sammanträde. Till stöd för sin talan har bolaget anfört bl.a. följande.

Verksamheten kommer inte att påverka grundvattenförekomsten och det kommer inte uppstå någon påverkan på miljökvalitetsnormen för det aktuella grundvattnet. Verksamhetens lokalisering är med föreskrivna försiktighetsmått och med hänsyn till omständigheterna på platsen förenlig med 2 kap. 6 § miljöbalken.

Risker till följd av verksamheten

Bolaget avser att bedriva återvinningsverksamhet på fastigheten. Verksamheten omfattar i huvudsak krossning och sortering av entreprenadberg, överskottsmassor, betong, tegel, asfalt, tillverkning av bränsleflis, kompostering av rötter samt hantering och tillverkning av jordprodukter. För verksamheten kommer det anläggas vägar, planer, hanteringsskydd och bullervall m.m. All återvinningsverksamhet kommer att bedrivas på hårdgjorda ytor med avskärande diken. Dagvatten från verksamheten kommer att samlas upp i dessa diken och ledas till en sedimenteringsbassäng. Provtagning av vattnet kommer att ske regelbundet i syfte att säkerställa vattnets kvalitet innan det leds till recipient. Övriga identifierade risker med verksamheten är förknippade med användandet av fordon (spill/läckage av motor-, hydraulolja, bränsle, släckvatten). Sedvanliga försiktighetsmått kommer

att tillämpas när det gäller dessa risker såsom uppställning och tankning på tät yta, tillgång till saneringsutrustning samt hantering av kemiska produkter på invallad yta. Det har under perioden 1965–2011 funnits ett asfaltverk samt bedrivits grus- och bergtäktsverksamhet på fastigheten. En avfallshanteringsverksamhet av aktuell typ och med tillämpande av försiktighetsmått innebär en försumbar risk för förorening av mark och vatten. Höga krav har ställts av nämnden för vilka massor som får återvinnas och användas vid anläggande av bullervall. Massor som får tas emot för att återvinnas ska utgöra s.k. KM-massor, dvs. massor som uppfyller Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning. För anläggningsändamål inom området får det endast användas massor som uppfyller kriterierna för mindre än ringa risk (MÄRR). Vidare får massor som det saknas provtagning för och som kan innehålla högre föroreningsinnehåll inte mellanlagras i avvaktan på resultat från provtagning/analys. Riktvärden för KM innebär ofarliga nivåer och ger ett mycket högt skydd för markmiljö, grund- och ytvatten samt de barn och vuxna som kan tänkas vistas på platsen. Det skulle i KM-massor kunna etableras bostäder, trädgårdar, dricksvattenbrunnar, odling eller bedrivs andra mer känsliga markanvändningar. De generella riktvärden som beräknats av Naturvårdsverket och som benämns MÄRR, innebär riktvärden som är betydligt lägre än KM. För att sätta det i perspektiv klarar 30 procent av all jungfrulig morän i Sverige inte kraven för MÄRR. Sammanfattningsvis innebär de massor som ska hanteras i verksamheten en mycket låg föroreningsrisk med hänsyn till dess föroreningsinnehåll.

De platsspecifika riktvärdena är beräknade med hjälp av Naturvårdsverkets modell i Handbok 2010:1. Denna modell är den mest vedertagna modellen i Sverige och allmänt accepterad i praxis. Till grund för de platsspecifika riktvärdena sker en riskbedömning; inga föroreningar får förekomma i halter som kan innebära en oacceptabel risk för människors hälsa och omgivande miljö. Det innebär de facto en begränsning för att föra in massor med vissa typer av petroleumföroreningar.

Enligt föreskrivet försiktighetsmått ska bolaget göra en riskbedömning i det enskilda fallet om avfall tas emot som kan förmodas innehålla andra farliga ämnen

än de som uppräknas i tabellen avseende föroreningshalt för massor som ska användas för anläggningsändamål. Denna riskbedömning förhindrar att massor med farliga föroreningar tas in till verksamhetsområdet. De platsspecifika riktvärdena lämnar således inte öppet för att föra in massor med vissa typer av petroleumföroreningar eftersom riktvärden för bl.a. alifatiska- och aromatiska kolväten innebär en begränsning. På samma sätt öppnar det inte heller för övriga ämnen som inte detaljbeskrivs i Naturvårdsverkets handbok.

Vattenlösliga, lättroliga petroleumkolväten med inneboende hög risk för grundvattenförorening kommer inte att hanteras i halter som innebär oacceptabel risk. Detta gäller även för andra liknande ämnen med potential för grundvattenförorening som t.ex. PFAS, fenoxisyror m.m. Istället för att begränsa ett antal olika ämnen/ämnesgrupper (med risk att något missas) så kommer verksamheten att beräkna begränsningsvärden för föroreningar. Bolaget skulle i och för sig kunna åta sig att inte överhuvudtaget hantera vattenlösliga, lättroliga petroleumkolväten som BTEX och MTBE i verksamheten. För att kunna göra ett sådant åtagande är det dock nödvändigt att fastställa gränsvärden för de ämnen som åtagandet avser. Resultatet av ett sådant åtagande skulle bli detsamma som det som redan följer av åtagandet av att använda ovanstående modell. Med hänsyn härtill bedömer bolaget att ett sådant åtagande är onödigt, men överlämnar frågan för bedömning till mark- och miljödomstolen.

Det är viktigt att skilja på vad som utgör den planerade verksamheten och de risker som följer av denna från vad som kan inträffa vid en allvarlig och omfattande avvikelse som närmast ska klassificeras som en olycka och/eller miljöskada. Inom ramen för bolagets egenkontroll finns ett antal rutiner som ska följas i verksamheten i syfte att minimera risken för att avvikelser uppstår med avseende på arbetsmiljö, yttre miljö och kvalitet, och som kan leda till t.ex. skada på grundvattnet. Dessa rutiner minimerar risken för att avfall med föroreningsinnehåll överstigande KM tas emot. Ibland sker det dock tillbud eller olyckor som kräver åtgärder. Även för detta har bolaget upprättat rutiner, t.ex. vid maskinhaveri. I den rutinen uppställs krav på tillgång till saneringsutrustning, åtgärder för begränsning

och sanering av spill, hantering av använd saneringsutrustning samt krav på rapportering till tillsynsmyndighet och till bolagets händelsehanteringssystem. Vid sidan av de generellt tillämpliga rutinerna upprättar bolaget kontinuerligt platsspecifika instruktioner för respektive verksamhet. De platsspecifika instruktionerna tas fram när villkor och skyddsåtgärder fastställts för verksamheten. Efterlevnad av upprättade rutiner och instruktioner kontrolleras dels genom tillsynsmyndighetens tillsyn över bolagets egenkontroll, dels genom miljörevision inom ramen för ISO-certifiering (bolaget är ISO 14001-certifierade). Att rutiner för mottagande av massor, dagvattenhanteringen samt rening fungerar som avsett kommer verifieras genom provtagning vid punkt efter rening samt genom provtagning i grundvatten och i täktsjön. Provtagning är planerad att ske fyra gånger per år. I syfte att lindra närboendes oro för att verksamheten ska kontaminera mark och vatten kan bolaget åta sig att i ett inledande skede genomföra en förtätad provtagning.

Geohydrologiska förhållanden på platsen

Av bolagets geohydrologiska utredning av fastigheten kan följande konstateras avseende grundvattenmagasinet där fastigheten ligger.

Grundvattenmagasinet tillhör vattenförekomsten SE652734-15634, pormagasin Husbymalmen-Fyrby. Den aktuella delen av åsen har begränsade uttagsmöjligheter om 1–5 l/s. Kommunikationen med magasin med större uttagsmöjligheter (Råbyborg/Stensätter, belägen nordväst om aktuellt verksamhetsområde) är mycket begränsad. Den del av åsen där återvinningsverksamheten planeras är i princip helt avskild från resterande avlagringar norrut. Avlagringen i form av naturgrusförekomst har ett begränsat värde för den allmänna vattenförsörjningen eftersom uttagsmöjligheterna är begränsade. Anledningen till de begränsade uttagsmöjligheterna är främst den omväxlande materialsammansättningen och den begränsade kommunikationen med resten av åsen. Avseende SGU:s (Sveriges geologiska undersökning) sårbarhetsklassning klassas grundvattenförekomster belägna i isälvsediment automatiskt i den högsta sårbarhetsklassen. Uppgifter som ligger till grund för sårbarhetsbedömningen hämtas, om inga andra uppgifter finns

att tillgå, från SGU:s jordartskartor. I aktuellt fall har den omättade zonen och avståndet ner till grundvattnet förändrats på grund av den tidigare täktverksamheten. Även kommunikation och flöde har ändrats på grund av att delar av åsen har brutits ut. SGU:s sårbarhetsklassning bedöms därför inte vara relevant för detta specifika område.

Grundvattnets flödesriktning inom fastigheten XX är riktad mot öster. Detta framgår av grundvattennivåerna i området och de vattendelare som ligger i området kring Högvalla. Mellan grusavlagringen vid Högvalla och grusavlagringen vid Stene, ca 1 kilometer norr om området, ligger bergytan högt. Endast ett 4,5 meter tjockt jordlager, varav 1 meter matjord, överlagrar berggrunden här. Enligt den geologiska kartan och information från brunnregistret saknas det förbindelse mellan grusavlagringen vid Stene och grusavlagringen vid Högvalla.

Grundvattenytan ligger på en lägre nivå än högsta höjden för bergytan mellan Högvalla och Stene. Det finns således inte någon betydande hydraulisk förbindelse mellan grusavlagringarna. Grusavlagringen vid Högvalla har aldrig utgjort något större grundvattenmagasin utan endast varit en omättad zon med sjunkvatten. Grundvattenmagasinet (vilket utgör Husbymalmen-Fyrby) ligger i berggrunden. Att grundvattenmagasinet ligger i berg nämns även i SGU:s grusinventering (1991) och framkom även då en brun borrades i grustäkten 1982 (brunnen fick borraras 132 meter, varav 16,9 meter genom torrt grus). De befintliga uppgifterna verifierar således att grusavlagringen vid Högvalla är torr och inte utgörs av något grundvattenmagasin som kommunicerar med täktsjön. Täktsjön är omgiven av berg. Eventuell kommunikation mellan täktsjön och det grundvattenmagasin som finns i berggrunden sker således endast genom sprickbildning i berggrunden.

Vattenskyddsområdet Råby ligger ca 2 kilometer norr om verksamhetsområdet. I direkt anslutning norr om verksamhetsområdet finns dock en vattendelare. Grundvattenströmningen norr om vattendelaren är nordlig och grundvattenströmningen söder om vattendelaren är östlig. Det innebär att grundvattenströmningen inom verksamhetsområdet är östlig samt att grundvattenströmningen inom verksamhets-

området saknar kontakt med den grundvattenströmning som är belägen norr om vattendelaren.

Det ytvatten som uppstår inom verksamhetsområdet kommer att ledas via diken i verksamhetsområdets södra och västra delar till en reningsanläggning bestående av oljeavskiljare, damm, översilningsyta och slutligen en våtmark. Avrinning till diken kommer att arrangeras genom att skapa hårdgjorda ytor av asfalt och ytor bestående av stensmjöl/krossad betong. Verksamhetsområdet kommer även att luta med 1–1,5 graders lutning mot väster, varför ytvatten kommer att rinna till diken belägna i verksamhetsområdets södra och västra delar. Provtagning av vattnet innan och efter rening kommer att ske regelbundet utifrån ett upprättat kontrollprogram i syfte att säkerställa vattnets kvalitet innan det leds till recipient. Det finns således ingen risk, oavsett regnmängd, för att ytvatten kan avrinna direkt till täktsjön. Det kommer vid behov finnas möjlighet att hålla vatten vid reningsanläggningen. Efter rening är vattnet så rent att det i teorin skulle kunna infiltrera direkt i grundvattenmagasinet utan att skada skulle uppstå. Den andel av ytvatten inom verksamhetsområdet som inte samlas upp kommer att infiltrera i marken och avrinna österut genom grusavlagringen. En mycket liten del av detta vatten kan bilda grundvatten genom att infiltrera genom de eventuella sprickor som finns i berggrunden men merparten kommer att rinna ovan bergöverytan i grusavlagringen vidare till täktsjön. Från täktsjön kan vattnet potentiellt, genom sprickbildning i berggrunden, färdas vidare till det grundvattenmagasin som ligger i berggrunden öster om täktsjön. Dessförinnan har dock vattnet passerat genom en hårdgjord yta med stensmjöl/krossad betong samt 16–24 meter mättat gruslager. Med hänsyn härtill och med beaktande av de massor som får hanteras inom anläggningen är risken för att föroreningar sprids till täktsjön mycket låg. Risken för att föroreningar därefter färdas via vattnet i täktsjön och genom sprickbildning förorenar grundvattenmagasinet är ännu mindre. Risken för att föroreningar sprids till vattenskyddsområdet, norr om vattendelaren, är obefintlig.

För att kunna dra några generella slutsatser av grundvattenkvaliteten i området krävs regelbunden provtagning. Regelbunden provtagning av vattnet inom Högvalla

kommer att ske genom placering av tre observationshål mellan anläggningen och täktsjön inom ramen för verksamhetens kontrollprogram. Bolaget har i maj 2018 genomfört provtagning av vattnet i täktsjön. Analysresultatet visar generellt låga halter av metaller m.m., i jämförelse med de halter som anges i SGU:s klassindelning enligt rapport 2013:1, dock var halterna avseende magnesium och aluminium något förhöjda.

Det saknas skäl att anta att verksamheten kan påverka miljö kvalitetsnormen för grundvatten. Den största risken för aktuellt grundvattenmagasin är en ökning av halterna av klorid.

Buller m.m.

Verksamheten kommer att innehålla de nivåer som föreskrivs i Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller, rapport 6538, april 2015. Bolaget har åtagit sig detta i anmälan och nämnden har föreskrivit dessa värden i försiktighetsmått. Detta innefattar buller från trafik inom och i anslutning till verksamhetsområdet. Särskilt störningsframkallande buller kommer inte att förekomma i verksamheten. Diskussion har förts avseende behovet av att anlägga en bullervall i områdets norra sida samt, vid behov, ett bullerplank vid områdets östra sida. Bolaget kommer att vidta nödvändiga skyddsåtgärder för att begränsa buller från verksamheten och för att innehålla ovanstående riktlinjer för buller från en industriverksamhet.

Transporter till och från verksamhetsområdet kommer främst att ske via väg 805, trafikeras ca 500 meter, respektive väg 811, trafikeras ca 150 meter. Vägarna har bärighetsklass 1. Väg 805 är 6,5 meter bred och väg 811 är 5,0 meter bred.

Årsdygnstrafiken (ÅDT) för väg 805 är 271 varav 47 lastbilar; ÅDT för väg 811 är 260 varav 22 lastbilar. Vid full drift av verksamheten (dvs. vid en verksamhet som omfattar mottagande av 150 000 ton/år) kommer verksamheten ge upphov till ca 50 lastbilar per dag. Transporterna kommer huvudsakligen bestå av överskottsmassor. Transporterna kommer inte innefatta transport av farligt gods (kemikalier eller brandfarliga ämnen). Med hänsyn härtill samt till att transporterna färdas relativt

kort sträcka innan de ansluter till den större vägen (väg 53) innebär transporterna inte en sådan betydande olägenhet att verksamheten ska förbjudas.

Bolaget har till domstolen lämnat in bl.a. PM Grundvatten (2018-01-15), PM Riktvärden och dagvattenhantering Högvalla (2018-01-15), PM Grundvattennivåer och grundvattenströmningar vid grus- och bergtäkten på fastigheten XX i Nyköpings kommun (2018-05-07), PM Begränsningsvärden med avseende på schaktmassor, riskanalys och förorenade ämnen gällande planerad verksamhet på fastigheten XX i Nyköpings kommun (2018-05-07) och situationsplan.

Övriga parter

L.G., S.R. och **K.R.** har yrkat att överklagandet ska avslås. Till stöd för sin talan har de hänvisat till vad de tidigare har anfört i yttranden till nämnden och länsstyrelsen. De har därutöver, i väsentligen likalydande yttranden, anfört bl.a. följande.

Länsstyrelsen bör i sin egenskap av beslutsmyndighet utgöra motpart till bolaget vid målets avgörande hos mark- och miljödomstolen.

Undersökningar genomförs för närvarande med avseende på att aktuellt grundvattenmagasin ska kunna utgöra en reservvattentäkt för både Nyköping och Oxelösund. Redan idag förser magasinet boende runt fastigheten och boende genom hela magasinets sträckning norrut med vatten. Den planerade verksamheten på XX kan därför inte anses förenlig med nationella direktiv för god omsorg om grundvatten och kan inte heller anses vara i linje med EU:s motsvarande direktiv. Det planerade verksamhetsområdet överlagrar ett omfattande grundvattenmagasin. Konsekvenserna av en möjlig och omfattande förorening av grundvattenmagasinet på kort och på lång sikt måste beaktas. Den bildade sjön på fastigheten är direkt förbunden med grundvattenmagasinet och har skapats genom ett utflöde av grundvatten till den tidigare bergtäkten. Det kan inte uteslutas att en kontaminering med föroreningar på det planerade verksamhetsområdet påverkar sjön, omkringliggande fastigheter och grundvattenmagasinet. Eftersom en del av

XX och stora delar av omkringliggande fastigheter har hög genomsläpplighet för vatten kan en kontaminering komma att innebära en snabb förorening av grundvattenmagasinet.

Bolaget anger att flödesriktningen inom XX är riktad österut. Det framgår dock inte hur flödesriktningen är öster om den inritade vattendelaren, om flödet är riktat norrut inom grundvattenmagasinet. Det anges vidare att grundvattennivån ligger på en lägre nivå än den högsta höjden för bergytan mellan Högvalla och Stene. Vad gäller i så fall för de lägre nivåerna hos bergytan och vilka sprickförekomster finns i berget. Eftersom verksamhetsområdet tidigare inrymt en bergtäkt där sprängning och brytning förekommit så kan det inte finnas några garantier för vattendelarens integritet och gamla kartor kan inte anses vara representativa för att bedöma detta. Bolaget anger att grusavlagringen vid Högvalla är torr och inte utgörs av något grundvattenmagasin som kommunicerar med täktsjön och detta trots att det är grundvatten från omkringliggande område och genom sprickbildningar i berget som har fyllt upp den tidigare bergtäkten och skapat sjön.

Bolaget resonerar i sina utredningar inte i något fall utifrån faktiskt möjliga föroreningshalter och faktiska risker, vilket innebär en ”missanvändning” av riskkriterier. En sammantagen risk är inte bedömd och bolaget har inte bedömt individ- respektive samhällsrisk, varken i ett kort eller långt perspektiv. Det kan inte anses vara acceptabelt att bolaget inte ser till den sammantagna/kumulativa mängden av specifika ämnen/kemikalier, från samtliga bidragande källor och över tid. En viss föroreningshalt i schaktmassor och i massor och avfall för hantering och behandling, som ligger under fastställda gränsvärden kommer vid urlakning att kunna bidra till koncentrationer som sammantaget överskrider fastställda gränsvärden. Detta kan komma att innebära överskridna gränsvärden för enskilda ämnen/kemikalier på verksamhetsytan, i dike och damm, hos översilningsyta och i våtmarken, vilket då också kan komma att gälla för grundvattenmagasinet, täktsjön och omkringliggande fastigheter. Om bolagets analys inte beaktar den kumulativa mängden ämnen/kemikalier så uppmärksammas inte heller detta problem i riskanalysen. Vidare saknas

en tydlig riskanalys där man redogör för ett faktiskt möjligt och värsta scenario ur föroreningssynpunkt. Även påverkan ur hälso- och miljösynpunkt från naturligt förekommande föroreningar måste vara fullt ut belyst, även ur ett faktiskt möjligt och värsta scenario. Bolaget uppger att de resultat och den påverkan man anger baseras på vissa förutsättningar och antaganden. Vid avvikelser från dessa förutsättningar och antaganden bör således helt andra förlopp och konsekvenser kunna erhållas.

Bolaget har i sin redovisning reserveringar som innebär att det inte kan anses som uteslutet att föroreningshalter som överskrider rikt- och gränsvärden kan förekomma eller att höga föroreningshalter skulle kunna förekomma. Det redovisas inte hur detta ska förhindras. De massor som transporteras in på fastigheten kommer omöjligen att kunna provtas och i rimlig tid analyseras. Det kommer inte heller att kunna hävdas att ett enskilt prov från en transportbil är representativt för hela volymen i transporten. Även med en kartläggning av de områden och anläggningar som massorna kommer ifrån så krävs ett mycket omfattande kontrollprogram för att kartläggningen där ska kunna anses vara fullt ut genomförd. Det framgår inte någonstans i handlingarna varifrån massorna egentligen ska komma och det framgår inte heller om det bara är från Nyköpings kommun eller om man avser att ta emot massor från andra kommuner och hur man i så fall skall säkerställa att föroreningshalter ligger under föreskrivna gränsvärden. Under dessa förutsättningar räcker det inte med att hänvisa till att bolaget ska uppfylla de försiktighetsmått som har meddelats. Bolaget hänvisar till att riskbedömningar ska förhindra att massor och avfall tas emot som kan förmodas innehålla "andra farliga ämnen". Vem som ska genomföra dessa bedömningar och hur det ska göras praktiskt redovisas inte. Bolaget anger vidare att det inte föreligger någon risk för att kontroll och analys av inkomna massor kommer att eftersättas, men visar inte hur krav och riktlinjer för detta ser ut eller hur kravefterlevnaden kommer att bevakas och följas upp. Det visas inte heller vem eller hur man löpande ska medvetandegöra personal, underentreprenörer och transportörer om de krav som gäller, för sist och syvende är det alltid människor det handlar om oavsett certifieringar hos verksamhetsutövaren.

Bolaget har inte angett någon storlek på sedimenteringsdammen och inte heller hur diket ska dimensioneras. Redan ett kraftigt regn om 10 millimeter ger en minsta volym om 300 kubikmeter som ska omhändertas av sedimenteringsdammen och dessutom med fördröjning för att partiklar ska ha tid att sedimentera. Bolaget har inte redogjort för hur den planerade oljeavskiljaren, dammen, översilningsytan och inte minst våtmarken kan komma att påverka underliggande grundvattenmagasin. Det framgår inte heller något om projekteringen, konstruktionen och robustheten hos dessa anordningar/anläggningar och hur integriteten hos dem kan garanteras. Det saknas vidare en riskanalys för den händelse sedimenteringsdammens integritet skulle falla och vilka konsekvenser detta skulle kunna innebära. En kraftig förorening av sjö och grundvatten skulle kunna bli följden av att uppsamlade och sedimenterade föroreningar frigörs. Det finns inte heller någon redogörelse för eller bedömning av storleken på läckaget via diken eller från dammen vid normal funktion.

Det saknas redogörelse över den totalt möjliga omfattningen på urlakning av föroreningar från buller- och dammvallar och hur denna kan komma att påverka omkringliggande fastigheters marker. Basmått för buller- och dammvallar anges men det som är intressant är den totala volymen av massor och den halt av föroreningar som dessa massor sammantaget kan innehålla.

Nämnden har i sin bedömning inte tagit tillräcklig hänsyn till kravet på strandskydd och har inte kontrollerat och tagit hänsyn till den miljö och det djurliv som kan ha vuxit fram i sjön under åren efter att den etablerats.

L.G., S.R. och K.R. har även bifogat en artikel från Jönköpingsposten (2014-08-25) om Torpabäcken som förorenats av jordmaterial från en av Swerocks bergtäkter.

G.J. och **L.K.** har i separata yttranden yrkat att överklagandet ska avslås.

M.G., S.J., S.G., A.G., E-L.A., U.A., M.A., L.Ö., C.L.S., C.S., L.H., Å.R.S., M.S., M.A., R.B., A.K.L., T.M., S.J., P.J., C.J., S.A., L.J. och **A.E.** har i gemensam skrivelse yrkat att bolagets överklagan avslås och att verksamheten ska förbjudas. I följande gemensamma yttranden har utöver dem som angetts ovan även **I-M.J., G.J., L.K., T.K., L.L., L.S., T.G., B-M.E.** och **G.B.** skrivit under yttranden. De har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Platsen för den tänkta verksamheten är olämplig, eftersom den består av genomsläpplig jordart. Platsen är belägen på en grusås över grundvattenmagasinet Husbymalmen-Fyrby pormagasin SE652734-15634, i jordlager med goda uttagsmöjligheter. Nyköping-Oxelösunds Vattenverksförbund undersöker Husbymalmen-Fyrby pormagasin som en trolig reservgrundvattentäkt och det är den i särklass största grundvattentäkten i Nyköpings och Oxelösunds kommuner efter Högåsen. Enligt EU:s vattendirektiv om skydd av grundvatten, får grundvattnet under inga omständigheter utsättas för någon risk överhuvudtaget utan vattenkvalitén ska förbättras, ingen försämring får ske. Grundvattentäkten Husbymalmen-Fyrby har god kemisk status och ingen verksamhet får riskera att försämra miljökvalitetsnormen för vattnet. Dessutom har Sverige tagit fram miljökvalitetsmålet ”grundvatten av god kvalitet” vilket ska följas för att ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning. Täktsjön står i direkt förbindelse med grundvattenmagasinet i jord. Giftiga ämnen sköljs med regnvatten opåverkat rakt ner i grundvattnet. Enligt SGU:s sårbarhetsbedömning för grundvatten har fastigheten hög sårbarhetsrisk. Bolaget påstår felaktigt att den del av grundvattentäkten som är belägen vid fastigheten i princip helt är avskild från resterande del av grundvattentäkten.

Till XX har bolaget för avsikt att transportera gamla asfaltmassor som bl.a. innehåller cancerframkallande ämnen vilka frigörs vid krossning, schaktmassor, rivningsmaterial, rivningsbetong, betong vilket kan vara många sorters betong som t.ex. blåbetong och lättbetong, entreprenadberg, tegel m.m. och vill mena att detta ska utgöras av KM-massor. I nämndens beslut anges att alla massor som tas emot på anläggningen ska vara kontrollerade när det gäller föroreningsinnehåll. Det anges inte vilken mängd massor som kan föras in på en analys. Det är stor risk att analysprovet tas på en del av massorna som man förväntar sig ska vara rena. Normalt tas det ut några deciliter av det material som ska analyseras. Materialet homogeniseras på labbet och i slutändan tas det ut ca ett kryddmått som analyseras på olika ämnesgrupper, exempelvis metaller eller organiska ämnen. De olika analyserna som utförs täcker inte in alla ämnen. Oftast så görs endast en analys på ett fåtal tungmetaller och de vanligaste organiska föroreningsämnen, men det finns en hel massa andra ämnen som man inte analyserar, t.ex. bekämpningsmedel, tennorganiska ämnen etc. Anledningen är att analyserna är väldigt kostsamma. Analys sker med andra ord på ett kryddmått och prov tas kanske på var femte bil à 30 ton, i bästa fall. Provtagningen görs eventuellt av bolagets personal eller av entreprenören som självklart inte vill hitta några föroreningar. Det innebär att kontrollen alltid kommer att vara bristfällig och att det sällan kommer att finnas en garanti för att massorna är rena när de kommer till platsen. Osäkerheten vid provtagning är stor och det är väldigt lätt att styra vilket material som provtas och analysresultaten riskerar därmed att inte bli representativa. Även provtagning av vattnet ska ske enligt bolagets egna kontrollprogram, dvs. utan garantier för miljö, grundvatten och vattenbrunnarna i närområdet. Enligt nämndens beslut måste en riskbedömning göras i det enskilda fallet om ett avfall planeras att tas emot som innehåller föroreningar som inte är redovisade i beslutet. Detta tyder på att nämnden har medgett hanteringar av förorenade massor inom området. Nämndens föreskrivna försiktighetsmått ger inga garantier för att påverkan inte kommer att ske på grundvattentäkten på ett negativt sätt. Varken nämnden eller bolaget kan lämna några garantier för att verksamheten inte kommer att påverka ytvattnet, grundvattenmagasinet eller den omkringliggande marken negativt.

Grusåsen har under år 2011–2012 sanerats efter den tidigare verksamheten. Enligt Swecos rapport 2011-12-30 är det konstaterat att spridningsförutsättningarna på platsen är goda eftersom sand finns i de övre marklagren.

Bolaget har beskrivit att maskinerna kommer att orsaka olyckor och spill samt att även reparationer och service kommer att orsaka utsläpp till mark eller vatten. Enligt bolagets egen riskbedömning så kommer spill/läckage med utsläpp av föroreningar att ske mer än en gång per år till mark och vatten, vilket är oacceptabelt. När dessa olyckor sker kan det mycket väl komma ett kraftigt regn/skyfall, vilket kommer att få katastrofala konsekvenser för grusåsen och grundvattentäkten. Vid inbrott och förstörelse på anläggningen, samt stölder av maskindelar och av diesel, som är mycket vanligt förekommande, kommer det inte att finnas någon person på plats. Det kommer att ta många timmar/dygn innan läckage upptäcks, då har grusåsen fått ta emot mycket miljöfarliga ämnen och som leder till skada på grundvattnet. Det är även stor risk att det kommer ett av de många regn/skyfallen och skadan kommer att gå mycket fort.

Bolaget anger att provtagning har skett, och löpande kommer att ske, av brunnar på XX. Det viktiga är att provtagning sker på vattnet i de boendes vattenbrunnar runt och i grundvattentäkten, att det sker regelbundet och vid flera tidpunkter året runt. Om verksamheten skulle få startas upp behöver de årligen få information om grundvattenkvaliteten. När något värde försämrats ska informationen ske tätare. När något miljöfarligt ämne når grundvattnet ska bolaget bekosta och vidta de åtgärder som krävs för att de drabbade går skadeslösa. De drabbade ska inte bekosta en anslutning till det kommunala vattennätet som följd av ett förorenat grundvatten. Innan anläggande av verksamhetsområdet startar upp ska bolaget ordna ett juridiskt bindande avtal.

Bolaget anger att syftet med sedimentationsdammen är att minska partiklarna i vattnet, dvs. partiklar med miljöfarliga ämnen kommer att finnas kvar i vattnet när vattnet förs vidare ut i grusåsen eller i täktsjön. Det är helt oacceptabelt att

miljöfarliga ämnen kommer ut i grusåsen eller i täktsjön och därmed vidare till grundvattentäkten. Täcktsjön översvämmas löpande mot nordväst, dvs. ner i grusåsen som står i direkt kontakt med grundvattentäkten. Bolaget påstår helt felaktigt att täktsjön överflödar österut, det är berg på bl.a. östra sidan och några sprickor finns inte. Vid kraftigt regn/skyfall och snösmältning kommer både sedimentationsdammen och våtmarken att översvämmas och vattnet med miljöfarliga ämnena kommer att rinna ner i grusåsen och/eller täktsjön vidare till den underliggande grundvattentäkten.

Fram till 2011 när Skanska bedrev verksamhet pumpades vattnet ur täktsjön till intilliggande plats där vattnet snabbt försvann ner i grusåsen. När den verksamheten stängdes så fylldes täktsjön med grundvatten och nivån i omkringliggande dricksvattenbrunnar höjdes med 10–12 meter, när den tidigare verksamheten var aktiv sinande däremot de närboendes dricksvattenbrunnar. Detta visar att det finns ett samband mellan täktsjön och de intilliggande dricksvattenbrunnarna. Innan täktsjön nådde nuvarande vattennivå, såg man i väster under det planerade verksamhetsområdet att vatten sprutade som ett jättevattenutkast, minst 15–20 centimeter i diameter, ner i täktsjön, med stor sannolikhet sker detta fortfarande under vattenytan. Det är inte många meter mellan det planerade området till vattenytan varför det är mycket troligt att lakvatten från verksamhetsområdet kommer att rinna rakt ner i täktsjön och grundvattnet utan kontroll.

Ljud från industri och tung trafik hör inte hemma i lantbruksområdet runt lantbruksfastigheten XX. Bolaget gör gällande att verksamhetens buller inte kommer att störa omgivningen. Krossnings- och sorteringsljud har återkommande impulser vilket omgivningen kommer att drabbas av dagligen mellan kl. 06–18, året runt samt under ett antal helger varje år. Naturvårdsverkets vägledning för återkommande impulser ska gälla för denna typ av störningsframkallande buller. På informationsmöte lovade bolaget att en bullervall även ska byggas på verksamhetsområdets östra sida. Nu skriver bolaget att endast nödvändiga skyddsåtgärder ska vidtas. De närboende löper också stor risk att drabbas av

luftvägssjukdomar som till exempel astma när de kommer att utsättas för damm från verksamheten och från transporterna som verksamheten är beroende av. Att dagligen vistas ute på tomter, i skog och mark är en självklarhet när man har valt att bo naturskönt på landsbygden. Sommartid kommer dammet att komma in genom öppna fönster och dörrar och påverka dem negativt dygnet runt.

Bolaget anger uppgifter om årsdygnstrafik på bl.a. väg 811, utan att ange vilken källan är och när denna mätning är gjord. Om det skulle stämma att lastbilstrafiken en normal dag har så många som 22 lastbilar och nu ska ökas med 50 tunga lastbilar dvs. en ökning med hela 227 procent. Det är en helt oacceptabel ökning som skulle ske på väg 811 där många promenerar, rider, skolbarn går och cyklar på väg till och från skolbussen m.m. När Trafikverket gör mätningar så innefattas i begreppet lastbilar samtliga fordon över 3,5 ton och fordon med axelavstånd över 3,3 meter dvs. även traktorer och andra lantbruksmaskiner, lätta lastbilar, husbilar, bilar med släpkärra m.m. Detta bör betyda att den procentuella ökningen av tunga lastbilar är betydligt högre än redan höga 227 procent. En normal lastbil är i snitt 2,9 meter bred inklusive sidospeglarna, en personbil ca 2,1 meter bred. Vägbanan inklusive vägren är ca 5 meter bred vilket betyder att det är helt omöjligt att mötas. Sikten är skynd vid backkrönet i början på väg 811. Vägarna 53, 805 och 811 kommer vintertid att behöva saltas betydligt mycket mer för att minimera olycksrisken med spill och läckage från förolyckade lastbilar, då den tunga lastbilstrafiken ökar så kraftigt. Antalet viltolyckor på väg 53 har ökat. Med den kraftiga ökningen av tung lastbilstrafik så är sannolikheten mycket stor för ytterligare ökning av viltolyckorna.

Större vattensalamandrar, som är en rödlistad art, har setts vid ett par tillfällen och backsvalor har setts i tälten. Även den rödlistade och fridlysta havsörnen förekommer frekvent i området och därmed är det förbjudet att skada dess boplatser eller viloplatser samt störa under parningstid. Täktsjön är idag en mycket populär badplats med ett femtiotal besökare varje dag under sommaren. Med den planerade verksamheten kommer kommuninvånarna att hindras från att utöva sitt friluftsliv här.

Det finns många mycket mer lämpade platser inom Nyköpings och Oxelösunds kommuner att anlägga denna typ av verksamhet. Om en miljökonsekvensbeskrivning hade gjorts så hade den med största sannolikhet visat att XX inte är en lämplig plats för den sökta miljöfarliga verksamheten.

De har till domstolen lämnat in bl.a. en artikel från Södermanlands nyheter om reservvattentäkt vid Husbymalmen och insändare från Alingsåstidning om Swerocks bergtäkt i Hästerryd.

M.H. och **K.H.** har yrkat att bolagets anmälda verksamhet ska förbjudas. I andra hand har de yrkat att bolaget ska föreläggas att söka tillstånd till verksamheten. De har anfört bl.a. följande. Lokaliseringen av den miljöfarliga verksamheten är olämplig. Det finns risk för att verksamheten påverkar den skyddade grundvattenförekomsten Husbymalmen-Fyrby och riskerar att påverka miljökvalitetsnormer. Verksamheten riskerar också att ge upphov till omgivningsstörningar. Verksamheten är inte förenlig med miljöbalken och bör därför förbjudas. Mot bakgrund av verksamhetens föreslagna lokalisering och de risker för omgivningspåverkan som föreligger bör bolaget under alla omständigheter föreläggas att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 § miljöbalken.

Lokaliseringen är olämplig

Fastigheten utgör en olämplig plats för planerad miljöfarlig verksamhet. I första hand är platsen illa vald med tanke på att fastigheten ligger inom en grundvattenförekomst och det inte är visat att verksamheten inte kommer att påverka grundvattnet och miljökvalitetsnormen. Även bortsett från risken för förorening av grundvattenförekomsten kan det starkt ifrågasättas om placering av denna typ av verksamhet på en lantbruksfastighet invid bostadsfastigheter i lantlig miljö, fri från industrier m.m., är förenlig med miljöbalken; platsen är olämplig för verksamhet av aktuellt slag och omfattning på grund av risken för omgivningsstörningar, framförallt i form av buller, trafik och damm.

Husbymalmen-Fyrby grundvattenförekomst

Nu aktuell grundvattenförekomst Husbymalmen-Fyrby är ett av tio i kommunen skyddade områden för dricksvattenförsörjning enligt artikel 7 i vattendirektivet, vilket framgår av VISS. Vattenförekomster som används för uttag av viss kvantitet, eller som reserverats för framtida uttag, skyddas enligt artikel 7 för att garantera tillgången på vatten av god kvalitet. Endast vattenförekomster som används för dricksvattenuttag större än 10 kubikmeter per dag i snitt eller som förser fler än 50 personer är skyddade och Husbymalmen-Fyrby är alltså en av dessa. Aktuell grundvattenförekomst har alltså ett högt värde och undersökningar pågår för att utreda om den kan användas som reservvattentäkt.

Miljö kvalitetsnormer

Husbymalmen-Fyrby har idag god kemisk status. De föreskrivna försiktighetsmått gällande massor för anläggningsändamål saknar värden för t.ex. fraktionerade petroleumkolväten och bolagets redovisning öppnar för möjligheten att föra in massor med petroleumföreningar. Sådana ämnen bör överhuvudtaget inte tillåtas förekomma i massor som hanteras inom området. Det är inte korrekt att det enda problemet för vattenförekomsten skulle vara Trafikverkets saltning av väg 53. Förekomsten av klorid/sulfat och miljögifter utgör konstaterade miljöproblem för grundvattenförekomsten. I fråga om påverkanskällor uppmärksammas särskilt förorenade områden, transporter och infrastruktur. Anmälan är otydlig i fråga om i vilken utsträckning salt kommer att användas i verksamheten. Bolaget tycks underskatta verksamhetens påverkan och risken för att påverka grundvattenförekomsten genom användande av vägsalt. Bolaget anför att den största risken för tillförsel av klorid torde vara den saltning som utförs på väg 53. Tillskottet av omfattande tung trafik som verksamheten innebär bör i sig föranleda att behovet av saltning på vägarna i området ökar. Om vägarna inte saltas i erforderlig omfattning föreligger å andra sidan en ökad olycksrisk och spill eller läckage från en vält lastbil kan riskera grundvattnet. Verksamheten riskerar alltså även indirekt att påverka grundvattenförekomsten på ett negativt sätt och föranleda risk för att miljö kvalitetsnormen inte kan upprätthållas.

Med hänsyn till grundvattenförekomstens värde och potential som reservvattentäkt samt de miljökvalitetsnormer som gäller så bör verksamhet inte tillåtas annat än om det kan uteslutas att verksamheten påverkar grundvattenförekomstens status. Med hänsyn till de osäkerheter som fortfarande föreligger kring bl.a. föroreningsinnehåll i de massor som ska hanteras, utformning av dagvattenhantering, hur grundvattnet flödar och om det går att säkerställa att grundvattentäkten inte påverkas bör den anmälda miljöfarliga verksamheten inte tillåtas.

Omgivningsstörningar

Verksamheten som planeras i ett naturskönt bostadsområde kommer att ge upphov till omgivningsstörningar av en inte obetydlig omfattning. Deras bostadshus på fastigheten YY ligger 95 meter från fastighetsgränsen till XX och uppskattningsvis ca 140 meter från den tilltänkta verksamhetsytan (innanför tilltänkt bullervall). Avståndet mellan deras bostadshus och tillfartsväg för tung lastbilstrafik (väg 811) är ännu mindre, endast ca 20 meter.

Några bullerberäkningar för verksamheten tycks inte ha utförts och risken för störning kan inte bedömas. Det är därför oklart om verksamheten kommer kunna innehålla de riktvärden som anges i nämndens beslut. Det bör uppmärksammas att också buller från trafiken inom verksamhetsområdet som huvudprincip bedöms som industribuller. Vidare bör även trafik på tillfartsvägar, där transporter står för en betydande del av bullerstörningarna betraktas som industribuller och en stor del av det störande bullret bör i detta fall också härröra just från transporterna till och från verksamhetsområdet på väg 811 och 805 som båda gränsar till deras fastighet. Lastbilstrafiken kommer genom den planerade verksamheten att öka med 50 lastbilar per dag. Den störning som ett sådant tillskott innebär för deras bostadsfastighet är inte acceptabel. De motsätter sig vidare även eventuellt uppförande av bullerplank längs vägen eftersom ett sådant (utöver den bullervall som bolaget vill uppföra) skulle innebära en olägenhet för dem vid utnyttjandet av fastigheten. Att det teoretiskt är möjligt att bygga in deras fastighet mellan bullervall och bullerplank gör inte att lokaliseringen av den miljöfarliga verksamheten är att anse som lämplig. Tvärtom visar behovet av att vidta sådana åtgärder att

lokaliseringsprincipen inte är uppfylld. De anser att en bullerutredning måste utföras för att klarlägga vilka bullernivåer som verksamheten medför, som underlag för bedömningen om verksamheten överhuvudtaget kan tillåtas på den aktuella platsen och för att avgöra vilka riktvärden som ska tillämpas.

Den verksamhet som bolaget anmält är bl.a. krossning och sortering av entreprenadberg, betong, tegel och asfalt. Denna verksamhet bör vara sådan som är särskilt störningsframkallande och omfattas av kravet på att riktvärdena ska sänkas med 5 dBA, vilket borde ha föreskrivits. Det ska framhållas att störningsupplevelsen av buller påverkas av styrkeförhållandet mellan den aktuella bullerkällan och bakgrundsnyvån. I miljöer där bakgrundsnyvån är låg eller mycket låg kan tillkommande buller upplevas som mer störande än tillkommande buller i områden med högre bakgrundsnyvåer. I kommunens översiktsplan anges att det vid prövning och lokalisering av störande verksamheten (t.ex. industrier, deponier m.m.) som kan orsaka störningar som buller, vibrationer och lukt ska väl avpassade skyddsavstånd användas.

Verksamhet som kräver en bullervall, ca 5–7 meter hög direkt i fastighetsgräns, är för övrigt ett icke önskvärt tillskott intill en bostadsfastighet i ett annars lantligt och naturskönt område. De motsätter sig anläggandet av en 5–7 meter hög bullervall eftersom en sådan i sig, direkt vid fastighetsgräns, utgör en betydande olägenhet och inte kan tillåtas enligt PBL. Dammbildning är ett annat problem vid sidan av industribuller.

Vägar som leder fram till XX lämpar sig inte för tung lastbilstrafik på grund av begränsad framkomlighet. Vägarne är smala och avsedda för personbilar. Såväl väg 811 (söder om deras fastighet) som tilltänkt infartsväg på fastigheten XX (öster om deras fastighet) ligger mycket nära deras bostadshus. Ett tillskott om 50 lastbilar per dag innebär en påtaglig störning för dem. Barn kliver också på skolbuss längs med vägen. Väg 811 (tillfartsvägen till fastigheten) är backig i höjd med XX och två lastbilar eller lastbil och buss kan omöjligt mötas. Med hänsyn till omgivningen är det direkt olämpligt att använda vägarne för tung lastbilstrafik i

den omfattning som skulle bli följden om bolaget får bedriva verksamhet på den aktuella platsen.

M.H. och K.H. har till domstolen lämnat in bl.a. VA-översikt Nyköpings kommun 2013.

SGU har i svar på remisser från mark- och miljödomstolen i sammanfattningsvis anført bl.a. följande. Verksamheten planeras i grundvattenförekomsten Husbymalmen-Fyrby SE 652734-156384 som också utgör dricksvattenförekomst. Grundvattnet flödar i åsen i riktning nordväst från det sökta verksamhetsområdet, mot en lågpunkt (grundvattendelare) mellan Lidsjön (+20 meter) och sjön Långhalsen (+19 meter). Den allmänna grundvattenströmningen går alltså från verksamhetsområdet och vidare in i grundvattenförekomsten. Verksamhetsområdet ligger därmed lite drygt 2 kilometer uppströms vattenskyddsområdet vid Råby.

Inom grundvattenförekomster är masshantering olämplig så nära grundvattennivån vilket ofta blir fallet i utbrutna grustag. Försiktighetsåtgärderna i nu aktuellt fall med uppsamlade diken, oljeavskiljning och sedimentation/översilning ger dock möjlighet till kontroll.

SGU har inget att erinra mot att jordmassor med föroreningshalter upp till nivån för ringa risk (MRR) tillåts användas för anläggningsändamål, t.ex. bullervallar. Värden för MRR saknas för t.ex. fraktionerade petroleumkolväten. Vattenlösliga, lätttrörliga petroleumkolväten som BTEX (bensen, toluen, etylbensen och xylen) och MTBE bör över huvud taget inte tillåtas förekomma i massor som hanteras inom området. SGU vill lämna till tillsynsmyndigheten att se över att rutiner finns upprättade för att en tillfredsställande mottagningskontroll på plats ska kunna ske.

Det framgår inte helt på vilka grunder bolaget har kommit fram till slutsatsen att täktsjön avvattnas österut och att hela detta läckage ska ske genom det kvarvarande berget i täktsjöns kant/strand. Det är inte visat med någon tidsserie att den

vattennivå i täktsjön som bolaget presenterar är den högsta möjliga, dvs. om täktsjön är helt fylld eller om vattennivån kommer att fortsätta stiga.

Bolagets grundvattenutredning utgår från i brunnsarkivet angivna grundvattennivåer vilka oftast har mätts in relativt direkt efter att brunnarna har färdigställts. Dessa nivåer kan alltså i många fall vara störda av borring och rensning av brunnen. Dessutom anges i många fall brunnarnas koordinater med relativt stor osäkerhet vilket kan medföra stora fel när uppmätt djup till grundvattenytan korreleras mot brunnskoordinaternas markhöjd. Ytterligare en osäkerhet är att det inte anges vilken tid på året som nivåmätningen representerar. Bolaget har angett att en brunn öster om täktsjön ska visa en lägre nivå än täktsjöns inmätta vattennivå, för denna brunn är osäkerheten vad gäller koordinater ca 100 meter och det finns endast angivet att den anlades år 1955.

Det finns inte någon hydraulisk nivå som styr och håller grundvattenflödet österut. Även om det är möjligt att avvattningen av sjön sker österut, antingen genom täktsjöns bergvägg eller med tiden om/då täktsjön bräddar över bergkanten och avvattnas vidare som ett ytligt flöde som kan övergå som ett grundvattenflöde i de lösa jordlagren så kommer grundvattenflödet ändå att länkas norrut och följa grundvattenförekomstens generella flödesriktning. Den nordliga flödesriktningen gäller också för SMHI:s lokala delavrinningsområde (delavrinningsområdets SUBID 5552 med namnet ”Utloppet Lidsjön”). Det är inte visat att avvattningen från verksamhetsområdet inte rinner in i grundvattenförekomsten, utan tvärtom, att avrinningen från verksamhetsområdet bara kan följa med det generella grundvattenflödet norrut.

Det finns inte redovisat hur den tänkta våtmarken ska fungera. Det är troligt att mycket av vattnet kommer att infiltrera snabbt och rinna utmed berget ner i täktsjön. Det saknas troligen förutsättningar att anlägga en regelrätt våtmark på platsen. Det är sannolikt att vattnet från den tänkta våtmarken infiltrerar i kvarvarande naturligt material på platsen och följer marklutningen och sannolikt bergets överyta ner till täktsjön.

Avseende täktsjön föreslår SGU att bolaget överväger att låta denna hållas avsänkt genom pumpning. Detta skulle ytterligare säkerställa att allt vatten från området når hit. Vatten från täktsjön kan efter kontroll pumpas direkt till recipient, t.ex. bäcken direkt norr om området. Förfarandet skulle fullständigt säkerställa grundvattenförekomsten. Även utan den kontrollerade avvattningen av bergtäktsjön som föreslås kan SGU ändå medge att den planerade verksamheten omfattar försiktighetsåtgärder som ger relativt god möjlighet till kontroll. SGU lämnar till mark- och miljödomstolen att bedöma om angivna försiktighetsåtgärder är tillräckliga för att säkerställa grundvattenförekomstens miljökvalitetsnormer eller om bolaget bör nyttja den möjlighet till fullständig kontroll som en kontrollerad avvattning av täktsjön skulle innebära.

Enligt uppgifter i VISS är dock halter av klorid på uppåtgående, sannolikt på grund av vägsaltning. Den ökande kloridhalten hos grundvattenförekomsten är ett skäl att inte dammbekämpa genom saltning.

SYN OCH SAMMANTRÄDE SAMT EFTERFÖLJANDE SKRIFTVÄXLING

Mark- och miljödomstolen har den 8 november 2018 hållit syn och sammanträde i målen M 6560-17 och P 6965-17.

Nämnden har vid sammanträdet uppgett att yrkandet gällande avgift för handläggningen hos nämnden kvarstår.

Bolaget har vid sammanträdet uppgett att bolaget inte har några synpunkter vad gäller nämndens yrkande avseende avgiften för handläggningen. Därutöver har bolaget anfört bl.a. följande. När den tidigare täkten lades ner identifierades marken som MKM, dvs. såsom lämplig för mindre känslig markanvändning. De massor som bolaget nu avser att ta emot är renare än det. Bolaget hanterar inte material som inte är klassificerat. Oftast sker klassificering genom provtagning såvida det inte är fråga om orört material. Chaufförer ska alltid ha med transportdokument annars får lastbilarna inte komma in på området.

Täkten var av både grus och berg. Vattenytan är i berggrunden och är 23,5 meter över havet. Ovan berg finns en isälvsavlagring som är dränerad i och med täktsjön. Grusavlagringen på vilken verksamhetsområdet avses ligga är mellan 12–17 meter mäktigt ovan berget. Avlagringen innehåller inte, efter det att täktverksamheten har bedrivits, något grundvattenmagasin utan endast mindre del sjunkvatten. Både kartor från SGU och VISS visar att det finns ett grundvattenmagasin trots att avlagringen är utbruten till bergöverytan och går tvärs över åsen. Grustäkten vid Marieberg har en vattenspegel som ligger nära grundvattenytan på +25 meter. Täktsjön ligger på +23,5 meter och det är därför omöjligt att grundvatten strömmar norrut. En strömningsriktning mot Råby är inte rimlig. Eftersom täktsjön har fyllts relativt snabbt finns det sprickzoner i berget. Bolaget har tolkat att det finns en möjlig grundvattendelare bl.a. eftersom det finns berg längs med stora vägen som topografiskt ligger högre. Brunnen i verksamhetsområdet och täktsjön visar att det inte finns någon potential för ett grundvattenmagasin under verksamhetsområdet, utan där är det fråga om en omättad zon utan grundvatten. Det förefaller inte som att grundvattenströmningen från Högvalla går mot norr utan istället söder ut eller sydöst. Förutsättningarna för hög sårbarhet är inte relevanta eftersom grundvattentillgången till största del finns i berggrund och kommunikationen till ovanliggande mark är ganska begränsad.

Ytvatten från verksamhetsområdet ska samlas upp och ledas till en eller två sedimentationsdammar med oljeavskiljande funktion i norra delen av området, detaljprojekteringen kommer ske i ett senare skede. Dammen eller dammarna kompletteras med en översilningsyta och vattnet leds härefter ner i en våtmark. För att säkerställa vattenkvaliteten kommer provtagning ske innan och efter sedimentationsdamm samt i täktsjön.

Bolaget delar uppfattningen att buller från trafiken ska räknas in i riktvärden för buller från verksamheten och att om störningsframkallande ljud förekommer så ska värdena sänkas med 5 dBA. Bolaget ser inte några hinder mot att

försiktighetsmåttan förtydligas i dessa avseenden. Vidare uppger bolaget att verksamheten inte kommer att påverka ytor där salamander trivs.

R.B. har vid sammanträdet anfört bl.a. att sedan man slutade pumpa upp vatten från täktsjön har vattenytan vid Marieberg i princip försvunnit.

M.H. och **K.H.** har vid syn och sammanträdet anfört bl.a. följande. När det gäller den korsning som bolaget avser att bedriva medför den särskilt störningsframkallande buller. Nämndens beslut är inte heller tydligt angående att även trafiken från verksamheten omfattas av bullervillkoren. Den statistik bolaget hänvisar till avseende trafikmängden är från år 2007 och representerar inte dagens situation. Väg 811 har nyligen asfalterats om och är numera bara 4,6 meter bred. Lastbilar kan därför inte längre mötas på vägen. I korsningen måste lastbilarna sakta ner och starta igen vilket kommer att bli ytterligare ett störningsmoment. Hon påtalar även bl.a. förekomst av vattensalamander.

R.B., T.M., G.B. och **S.J.** har i yttrande, och på uppdrag även från övriga inblandade fastighetsägare, efter syn och sammanträde anfört bl.a. följande. Bolagets uppgifter om att det finns en vattendelare norr om verksamhetsområdet är tvivelaktiga. Bolaget har påstått att brunnen vid Smedstorp har ett jorddjup på 1,2 meter. Aktuell brunn är i själva verket över 15 meter djup både enligt SGU:s brunnsarkiv och enligt fastighetsägarens uppgifter. Brunnen ligger öster om stallet vid Smedstorp. Brunnen vid Sätter har enligt SGU ett jorddjup på 1,2 meter och ligger ca 75 meter norr om SGU:s brunnsmarkering. Brunnen vid Dalslöt ligger enligt fastighetsägaren inte vid väg 53 utan västerut nedanför brygghuset mot sankmarken, dvs. ca 15 meter lägre och över 175 meter från den plats som bolaget pekat ut och baserat sina antaganden på. Med utgångspunkt från dessa uppgifter finns det ingenting som tyder på att det finns någon vattendelare utan grundvattnet kan flöda fritt i grusåsen från den sydliga delen av grundvattentäkten till de nordligare.

Med uppförda bullervallar och diken kommer det utrymme som blir kvar för verksamhetsområdet att bli alldeles för litet.

Trafikverkets senaste undersökning på väg 811 är från slutet av augusti 2007. Vid den tidpunkten var den tidigare verksamheten i full drift och då är det också skördetid. Idag är det ett fåtal dagliga lastbilar som trafikerar vägen och en del dagar inga alls.

Till yttrandet har bifogats brunns- och borrprotokoll för ZZ, foto med markeringar och utskrift av SGU:s brunnskarta.

Bolaget har i svar på det yttrande som inkommit efter syn och sammanträde anfört bl.a. följande. Den underliggande isälvsavlagringen/porakvifären under verksamhetsområdet innehåller inte någon större grundvattentillgång. Det tydligaste beviset för detta är ett brunnsprotokoll för den brunn som är belägen inom verksamhetsområdet, vilket påvisar att grundvattennivån ligger nere i berget samt genom förevisande av vattennivån i täktsjön. Norr om det planerade verksamhetsområdet finns också ett utbrutet område som skär rakt igenom åsen, innebärande att grundvattenområdet här har klippts av. Jorddjupet norr om området är för grunt för att inrymma en sådan porakvifär som skulle kunna innebära god grundvattenkommunikation norrut. Vad som framförts i yttrandet motsäger inte detta.

DOMSKÄL

Parter

A.E., T.K., L.L., L.S., T.G.

, B-M.E. och G.B. har inte överklagat nämndens

beslut i nu aktuellt ärende till länsstyrelsen trots att detta beslut har gått dem emot.

Eftersom de inte har varit parter i länsstyrelsen ska deras talan i nu aktuellt mål avvisas (jfr RÅ 2002 ref. 58). Upplyningsvis kan meddelas att T.G.

och B-M.E. är parter i målet gällande bygglov på fastigheten, mark- och miljödomstolens mål nr P 6965-17.

I 2 § lagen (1996:242) om domstolsärenden anges att om en annan lag än förvaltningslagen (2017:900) innehåller en bestämmelse som avviker från denna lag, tillämpas den bestämmelsen. I målet är därför 5 kap. 2 § första stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar tillämplig och inte 11 § lagen om domstolsärenden. Enligt 5 kap. 2 § lagen om mark- och miljödomstolar anges att om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till mark- och miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Nämnden är den förvaltningsmyndighet som först har beslutat i saken och är därför i målet motpart till bolaget. Länsstyrelsen, som har överprövat nämndens beslut, är inte part i målet.

Prövningens omfattning

Frågan i målet är om tillåtligheten av den verksamhet bolaget har anmält. Mark- och miljödomstolen kan härvid bara pröva vad som omfattas av underinstansernas beslut. Frågor om ersättningar och avtal kan därför inte prövas av domstolen inom ramen för detta mål.

Avgift

Länsstyrelsen har undanröjt nämndens beslut vilket även omfattar den avgift som nämnden beslutat för handläggningen av bolagets anmälan. Bolaget och nämnden är i målet överens om att avgiften ändå ska betalas av bolaget. Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att göra någon annan bedömning än vad bolaget och nämnden således är ense om. Nämndens beslutade avgift avseende 60 tillsynstimmar à 900 kr ska därför betalas av bolaget. Domstolen bifaller således nämndens yrkande.

Frågan om verksamheten behöver tillståndsprövas

Med anledning av att enskilda yrkat att bolaget ska föreläggas att söka tillstånd till verksamheten har bolaget anfört bl.a. att verksamheten i sin helhet är anmälningspliktig enligt miljöprövningsförordningen och att aktuell verksamhetstyp inte innebär en sådan risk för människors hälsa eller miljön att en förprovning i form av tillståndsprövning är nödvändig.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det av nämndens beslut framgår att nämnden funnit att anmälningsplikt C gäller för den anmälda verksamheten enligt de punkter i miljöprövningsförordningen som bedömts tillämpliga. Enligt domstolen har det i målet inte framkommit skäl att göra någon annan bedömning än nämnden i fråga om klassificeringen av den anmälda verksamheten. Det kan därmed konstateras att för aktuell verksamhet gäller anmälningsplikt C enligt tillämpliga punkter i miljöprövningsförordningen. En sådan verksamhet får alltså inte bedrivas utan att vara anmäld till tillsynsmyndigheten. Även om tillståndsplikt inte har föreskrivits för en verksamhet får tillsynsmyndigheten i ett enskilt fall förelägga verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa och miljön, se 9 kap. 6 a § miljöbalken och 27 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Mark- och miljödomstolen bedömer, med hänsyn till vad som har framkommit om den planerade verksamheten och förhållandena på platsen, att verksamheten inte medför risk för så betydande miljöpåverkan att det funnits skäl att förelägga bolaget att ansöka om tillstånd. Det innebär också att det inte heller ställs krav på att bolaget ska upprätta en miljökonsekvensbeskrivning, numera miljöbedömning. Tillåtligheten av verksamheten och behovet av skyddsåtgärder och försiktighetsmått ska således göras inom ramen för provningen i sak av den anmälda verksamheten.

Tillåtlighet (lokalisering m.m.)

Påverkan på grundvatten

En central fråga i målet handlar om risken för påverkan på det grundvattenmagasin inom vilket verksamheten avses bli lokaliserad, vilket också utgör

vattenförekomsten SE652734-15634, Husbymalmen-Fyrby, och det vattenskyddsområde som ligger vid Råby, nordväst om verksamhetsområdet.

Bolaget har beträffande frågan om grundvattnets strömningsriktning redovisat uppgifter som talar för att grundvattnet omkring verksamhetsområdet i huvudsak rör sig österut och att flödet norrut är mycket begränsat. Bolaget har ifråga om risken för att föroreningar från verksamheten ska nå täktsjön och grundvattnet redovisat uppgifter om åtgärder för uppsamling och rening av det förorenade vattnet som kan uppkomma samt kontroll av detta, vilket enligt bolaget gör att risken för att föroreningar ska nå täktsjön är liten. Bolaget anser därför, och med beaktande av de massor som får hanteras inom anläggningen, att risken för påverkan på grundvattenmagasinet och vattenskyddsområdet är mycket liten och att verksamheten inte påverkar miljö kvalitetsnormen för grundvatten.

SGU har i svar på remisser från mark- och miljödomstolen sammanfattningsvis anfört att den allmänna grundvattenströmningen går i riktning nordväst från verksamhetsområdet, att bolagets uppgifter är behäftade med osäkerheter och att bolaget inte visat att avvattningen från verksamhetsområdet inte rinner in i grundvattenförekomsten. SGU har dock medgivit att försiktighetsåtgärderna ger möjlighet till kontroll, men har samtidigt ifrågasatt om det finns förutsättningar att anlägga en regelrätt våtmark. SGU har vidare medgivit att jordmassor med föroreningshalter upp till nivån för ringa risk (MRR) tillåts användas för anläggningsändamål, dock att vissa lätttrörliga petroleumkolväten inte bör tillåtas förekomma i massorna. SGU har förordat att täktsjön hålls avsänkt genom pumpning direkt till recipient för att säkerställa att grundvattnet inte påverkas. SGU har slutligen påtalat vikten av att bolaget inte utför dammbekämpning genom saltning.

Ett flertal enskilda personer har yrkat att verksamheten inte bör tillåtas med hänvisning till risken för påverkan på grundvattnet. De har pekat på värdet av grundvattenförekomsten, konsekvenserna av en möjlig och omfattande förorening av grundvattenmagasinet samt brister i bolagets utredning när det gäller bedömning

av grundvattenflödet och beskrivning av reningsanordningar, risken för försämring med avseende på miljökvalitetsnormen, svårigheter med kontroll och analys när det gäller innehållet i massorna, vikten av regelbunden provtagning av boendes vattenbrunnar m.m. De har ifrågasatt bolagets uppgifter om vattendelare och pekat på felaktigheter när det gäller bolagets uppgifter om jorddjup m.m.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Domstolen finner inte skäl att ifrågasätta SGU:s bedömning om den allmänna flödesriktningen i området. Bolagets uppgifter om grundvattennivåer i området runt tälten och tältsjöns nivå får emellertid också anses trovärdiga. Domstolen bedömer därvid att de osäkerheter som SGU pekat på när det gäller uppgifter i brunnsarkivet inte kullkastar bolagets slutsatser om grundvattenflödet. SGU har inte heller avfärdat möjligheten att flödet från sjön sker österut. Beträffande frågan om variation av tältsjöns nivå finns visserligen, vilket SGU påpekar, inte någon tidsserie redovisad, men de uppgifter som lämnats och iakttagelser som gjorts vid synen talar enligt domstolen för att vattennivån i tältsjön är relativt stabil och att en ökande trend av betydelse, enligt det scenario som SGU redovisat, inte föreligger. Vidare råder det, med den föreslagna lösningen för uppsamling och rening av vatten från verksamhetsområdet, knappast någon tvekan om att det renade vattnet kommer att hamna i tältsjön. Domstolen konstaterar vidare att bolagets tolkning, att grundvattennivåerna och de geologiska förhållanden indikerar att det finns en grundvattendelare norr om tältområdet är trovärdig; den vinner också stöd i uppgifter som framkommit bl.a. om tidigare iakttagelser av inflöde till tältsjön. Mot bakgrund av ovan angivna omständigheter, finns det enligt domstolen inget som motsäger bolagets slutsats att vattnet från tältsjön rör sig i östlig riktning. Det finns å andra sidan inget som motsäger vad SGU anfört om att grundvattnet därefter kan komma att länkas av norrut och följa den generella flödesriktningen i grundvattenförekomsten. När det gäller eventuell transport av vattnet från tältsjön norrut, genom berggrunden öster om tälten eller på annat sätt, mot det större grundvattenmagasinet vid Stene anser domstolen att det som framkommit i bolagets utredning och i övrigt i målet talar för att den hydrauliska förbindelsen norrut är

begränsad. Härvid har domstolen också beaktat att det, när det gäller de geologiska förutsättningarna för kommunikation med grundvattenmagasinet norr om området, finns vissa oklarheter och brister i bolagets utredning vad gäller jorddjup m.m. Med denna slutsats beträffande transport av grundvatten och med beaktande av den anmälda verksamhetens art, de försiktighetsmått som nämnden föreskrivit tillsammans med vad bolaget åtagit när det gäller uppsamlings- och reningsåtgärder m.m., samt möjligheterna till kontroll av det vatten som släpps ut i täktsjön och vattnet i täktsjön, gör domstolen sammantaget bedömningen att risken för förorenings-spridning från den anmälda verksamheten till den större grundvattenförekomsten vid Stene är så liten att verksamheten kan tillåtas. Domstolen bedömer därmed att verksamheten inte riskerar att påverka miljö kvalitetsnormen för grundvatten.

Detta innebär också att domstolen har bedömt att de nämnda uppsamlings- och reningsåtgärderna är relevanta och effektiva åtgärder som motsvarar vad som är rimligt för den aktuella verksamheten. Härvid har domstolen även vägt in vad bolaget uppgivit om att det kommer att vara möjligt att vid behov (t.ex. när vattnet förorenats genom oförutsett spill av oljeföroreningar eller liknande) stoppa vidare utflöde till översilningsyta, våtmark och täktsjön och ta hand om föroreningarna separat. Bedömningen innebär också att domstolen inte finner det nödvändigt att hålla täktsjön avsänkt som SGU förordat. Även SGU synes i princip ha godtagit åtgärderna och har uttryckt att de ger relativt god möjlighet till kontroll. I linje med vad SGU har anfört vill domstolen här lyfta fram vikten av god kontroll av verksamheten både när det gäller föroreningshalt i jordmassorna och utsläpp från reningsanläggningen. Domstolen förutsätter att bolaget ser till att förtätad provtagning av utgående vatten från reningen, grundvatten och vatten i täktsjön i ett inledande skede genomförs i enlighet med bolagets åtagande och att detta kommer till uttryck i kontrollprogrammet. Det får förutsättas att tillsynsmyndigheten bedömer och vid behov fattar beslut om hur länge en sådan förtätad provtagning ska pågå. Här kan påpekas att tillsynsmyndigheten t.ex. utifrån vad som framkommer vid kontrollen eller annan information om verksamheten är oförhindrad att stoppa och förbjuda fortsatt verksamhet.

Domstolen noterar slutligen att bolaget, med anledning av vad SGU m.fl. anfört om risken för ökade salthalter i grundvattnet p.g.a. dammbekämpning, att bolaget har förtydligat sitt åtagande att inte salta inom verksamheten.

Buller och störningar p.g.a. lastbilstrafik

Vad avser frågor om buller och störningar till följd av transporter saknas bullerutredning i ärendet. På platsen har det tidigare bedrivits verksamhet som kan antas ha inneburit bullerstörningar såväl till följd av själva verksamheten, som till följd av trafik. Nämnden har ifråga om buller föreskrivit att buller från verksamheten inte får överskrida de nivåer som anges i Naturvårdsverkets Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller, rapport 6538. Inom verksamhetsområdet ska också bullervallar uppföras. Uppgifterna om befintliga trafikmängder är, enligt vad som framkommit, från år 2007. Vid denna tidpunkt bedrevs fortfarande den tidigare verksamheten på området. Andelen tung trafik som idag trafikerar vägarna 811 och 805 är därför troligen betydligt mindre än de uppgifter som bolaget har hänvisat till. När det gäller att uppfylla de krav, gällande t.ex. buller, som föreskrivits för en verksamhet ankommer det på verksamhetsutövaren att se till att dessa följs, att t.ex. nivåer för buller inte överskrids. Det åligger också tillsynsmyndigheten att kontrollera efterlevnaden av meddelade beslut. Om det visar sig att bullernivåerna inte kan innehållas måste verksamheten avbrytas. Mark- och miljödomstolen bedömer på grund härav att det saknas skäl att för närvarande ställa krav på bolaget att i detta skede presentera en bullerutredning för verksamheten.

Lastbilstrafiken till och från verksamhetsområdet färdas endast kortare sträckor längs de mindre vägarna 811 och 805. Med hänsyn härtill och till att omfattande trafik även förekommit i samband med den tidigare verksamheten på området gör mark- och miljödomstolen bedömningen att lastbilstrafiken i sig inte kan anses medföra sådana olägenheter för människors hälsa och miljön att det på grund härav finns skäl att förbjuda verksamheten.

Det har i målet anförts dels att det är oklart om nämndens bullerkrav även omfattar buller från trafiken inom området och trafiken på tillfartsvägarna, dels om bullerkraven ska sänkas med 5 dBA om verksamhetens buller karakteriseras av ofta återkommande impulser eller innehåller ljud med tydligt hörbara tonkomponenter. Bolaget har inte någon invändning mot att försiktighetsmåttens förtydligas till att omfatta aktuellt trafikbuller och särskilt störningsframkallande buller. Mark- och miljödomstolen finner därför att det är lämpligt att det av nämnden beslutade försiktighetsmålet 13 kompletteras på det sätt som framgår av domslutet.

Strandskydd

Med anledning av synpunkter om att nämnden i sin bedömning inte beaktat kravet på strandskydd konstaterar mark- och miljödomstolen att täktsjön tillkommit sedan den tidigare verksamheten lades ner 2011. Täktsjön har således funnits endast en relativt kort period och domstolen bedömer därför att det tillstånd när den kan betraktas som en insjö inte ännu har inträtt. Bestämmelser om strandskydd är därför inte tillämpliga gällande täktsjön.

Artskydd

Det har i målet även gjorts gällande att skyddsvärda arter såsom större vattensalamander, backsvalor och havsörn, förekommer i området.

Av 4 § artskyddsförordningen (2007:845) och bilaga 1 till förordningen framgår att det bl.a. är förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar och bl.a. större vattensalamander, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är vidare förbjudet att skada eller förstöra deras fortplantningsområden eller viloplats.

Av Artdatabankens faktablad för större vattensalamander framgår bl.a. att de håller till under murkna trädstammar och stubbar, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog. Vidare framgår att en majoritet av individerna i en population endast vandrar mellan 10–100 meter från de småvatten de reproducerar sig i. Mark- och miljödomstolen kan efter syn konstatera att bolagets verksamhet inte kommer

att påverka sådana ytor där större vattensalamander trivs. Av Artdatabankens faktablad för backsvalar framgår bl.a. att dessa förlägger sina kolonier i första hand till branta skärningar i jordartsfraktionerna finmo-grovmofinsand. Det planerade verksamhetsområdet är förlagt ovanför tidigare täktområde och det har inte framkommit att verksamheten kommer innebära att sådana branter, där backsvalar föredrar att häcka, kommer att påverkas. Även om det förekommer havsörn i området har det inte framkommit någonting som ger anledning att misstänka att havsörnen häckar i eller i nära anslutning till verksamhetsområdet. Vad som således anförts i målet om större vattensalamander och fåglar utgör enligt domstolens bedömning inte hinder för lokaliseringen av den sökta verksamheten.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis gör mark- och miljödomstolen bedömningen att platsen för verksamheten, med iakttagande av de försiktighetsmått som föreskrivits och vad bolaget i övrigt har åtagit sig, är godtagbar med hänsyn till 2 kap. 6 § miljöbalken. Vad som i övrigt har anförts i målet, exempelvis verksamhetens inverkan på badmöjligheterna i täktsjön, utrymmesbrist p.g.a. bullervallar, olycksrisker och obehörigt intrång, föranleder inte någon annan bedömning. Mark- och miljödomstolen upphäver därför länsstyrelsens beslut och fastställer, med viss ändring av punkt 13, Miljönämndens i Nyköping kommun beslut den 9 mars 2017, § 10 dnr 2016-2744, när det gäller den anmälda verksamheten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (MMD-02)

Överklagande senast den 13 februari 2019. Prövningstillstånd krävs.

Ulla Jarnås

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit tf. rådmannen Ulla Jarnås, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Karlsson.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-01-23
meddelad i
Nacka

Mål nr P 6965-17

PARTER

Klagande
Swerock AB

Ombud: O.H.

Motparter

1. M.A.

2. E-L.A.

3. U.A.

4. R.B.

5. B-M.E.

6. L.G.

7. T.G.

Dok.Id 563324

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

8. K.H.

9. M.H.

Ombud för 8 och 9: Advokat M.H.

10. Nyköpings kommun, Bygg- och Tekniknämnden

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut den 23 oktober 2017 i ärende nr 403-4268-2017, se bilaga 1

SAKEN

Bygglov för upplag på fastigheten XX

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver det överklagade beslutet och fastställer Bygg- och Tekniknämndens i Nyköpings kommun beslut den 13 juni 2017, BTN § 88 dnr: BTN2016-001038.

BAKGRUND

Miljönämnden i Nyköpings kommun (miljönämnden) beslutade den 9 mars 2017 att föreskriva Swerock AB (bolaget) försiktighetsmått för anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet på fastigheten XX, avseende bearbetning av återvunnet material och andra massor m.m. I beslut den 23 oktober 2017 undanröjde, som det får förstås, Länsstyrelsen i Södermanlands län (länsstyrelsen) det beslutet.

Bygg- och tekniknämnden i Nyköpings kommun (nämnden) beviljade den 13 juni 2017 bolaget bygglov och startbesked för upplag för återvinningsmaterial på fastigheten XX. I nämndens bygglovprövning ingick själva upplaget, transporter till och från området samt olägenheterna från dessa. Nämnden avvisade ansökan om strandskyddsdispens. Beslutet överklagades till länsstyrelsen som i beslut den 23 oktober 2017 upphävde nämndens beslut.

Bolaget har överklagat länsstyrelsens båda beslut till mark- och miljödomstolen, dvs. dels beslutet avseende anmälan om miljöfarlig verksamhet, dels beslutet om bygglov och startbesked för upplag för återvinningsmaterial.

Mark- och miljödomstolen har denna dag även avgjort frågan om den miljöfarliga verksamheten på fastigheten XX i mål nr M 6560-17.

Yttrandena i detta mål är delvis gemensamma för båda målen.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska pröva ärendet i sak och fastställa nämndens beslut. Bolaget har vidare yrkat syn och sammanträde. Till stöd för sin talan har bolaget anfört i huvudsak följande.

Tillämpning av 9 kap. 24 § PBL

Även om handläggningen formellt skett i två beslut har delar av handläggningen de facto varit samordnad och de berörda har inte förlorat något på den aktuella handläggningen. Det förefaller orimligt att belasta bolaget för eventuella formella

brister vid kommunens handläggning av ärendet som dessutom inte skulle leda till någon ändring. Även om domstolen bedömer att någon samordning enligt 9 kap. 24 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, inte skett i förevarande fall, utgör inte det i sig ett hinder för att meddela bygglov. Beslutet om bygglov och startbesked har meddelats med stöd av 9 kap. 31 § PBL. Bestämmelsen uppställer ett antal krav för att meddela bygglov. Bestämmelsen i 9 kap. 24 § PBL om ärendets handläggning är inte uppräknad. Eventuella brister vid handläggningen utgör således inte skäl att neka bygglov.

Lokaliseringen

Fastigheten XX ligger på landsbygden. På fastigheten har det tidigare bedrivits industriverksamhet i form av täktverksamhet och asfaltverk. Fastigheten omfattas inte av någon detaljplan och området utgör inte på något sätt ett bostadsområde. Avstånd till närmaste bostadshus från planerad verksamhet är 200 meter.

Risker till följd av verksamheten

Bolaget avser att bedriva återvinningsverksamhet på fastigheten. Verksamheten omfattar återvinning av schaktmassor, entreprenadberg, betong, tegel, asfalt, tillverkning av bränsleflis, kompostering av rötter samt tillverkning av jordprodukter. All återvinningsverksamhet kommer att bedrivas på hårdgjorda ytor med avskärande diken. Dagvatten från verksamheten kommer att samlas upp i avskärande diken och ledas till en sedimenteringsbassäng. Provtagning av vattnet kommer att ske regelbundet utifrån ett upprättat kontrollprogram i syfte att säkerställa vattnets kvalitet innan det leds till recipient. Övriga identifierade risker med verksamheten är förknippade med verksamhetens nyttjande av fordon (spill/läckage av motor-, hydraulolja, bränsle, släckvatten). Dessa risker är vanligt förekommande för verksamheter som nyttjar motorfordon. Bolaget kommer att tillämpa sedvanliga försiktighetsmått såsom uppställning och tankning på tät yta, tillgång till saneringsutrustning samt hantering av kemiska produkter på invallad yta. Under perioden 1965–2011 har det bedrivits grus- och bergtäktsverksamhet samt funnits ett asfaltverk på fastigheten. Byggnader och vissa

anläggningstillgångar anpassade för denna typ av verksamhet finns kvar inom verksamhetsområdet (vågkonstruktion, mindre maskinhall och kontorsbodar). En avfallshanteringsverksamhet av aktuell typ och med tillämpande av de försiktighetsmått miljönämnden beslutat innebär en försumbar risk för förorening av mark och vatten. För verksamheten har också höga krav ställts för vilka massor som får återvinnas och användas vid anläggande av bullervall, det får endast ske med massor som innehåller föroreningshalter upp till nivåer för mindre än ringa risk (MÄRR). Massor som får tas emot för att återvinnas ska utgöra s.k. KM-massor, dvs. massor som uppfyller Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning. Riktvärden för KM innebär ofarliga nivåer och ger ett mycket högt skydd för markmiljö, grund- och ytvatten samt de barn och vuxna som kan tänkas vistas på platsen. Det skulle i KM-massor kunna etableras bostäder, trädgårdar, dricksvattenbrunnar, odling eller bedrivs andra mer känsliga markanvändningar. De generella riktvärden som beräknats av Naturvårdsverket och som benämns MÄRR, innebär riktvärden som är betydligt lägre än KM. För att sätta det i perspektiv klarar 30 procent av all jungfrulig morän i Sverige inte kraven för MÄRR. Sammanfattningsvis innebär de massor som ska hanteras i verksamheten en mycket låg föroreningsrisk med hänsyn till dess föroreningsinnehåll.

Det är viktigt att skilja på vad som utgör den planerade verksamheten och de risker som följer av denna från vad som kan inträffa vid en allvarlig och omfattande avvikelse som närmast ska klassificeras som en olycka och/eller miljöskada. Inom ramen för bolagets egenkontroll finns ett antal rutiner som ska följas i verksamheten i syfte att minimera risken för att avvikelser uppstår, med avseende på arbetsmiljö, yttre miljö och kvalitet, och som kan leda till t.ex. skada på grundvattnet. Dessa rutiner minimerar risken för att avfall med föroreningsinnehåll överstigande KM tas emot. Ibland sker det dock tillbud eller olyckor som kräver åtgärder. Även för detta har bolaget upprättat rutiner, t.ex. vid maskinhaveri. I den rutinen uppställs krav på tillgång till saneringsutrustning, åtgärder för begränsning och sanering av spill, hantering av använd saneringsutrustning samt krav på rapportering till tillsynsmyndighet och till bolagets händelsehanteringssystem. Vid

sidan av de generellt tillämpliga rutinerna upprättar bolaget kontinuerligt platsspecifika instruktioner för respektive verksamhet.

Geohydrologiska förhållanden på platsen

Av bolagets geohydrologiska utredning av fastigheten kan följande konstateras. Grundvattenmagasinet tillhör vattenförekomsten SE652734-15634, pormagasin Husbymalmen-Fyrby. Den aktuella delen av åsen har begränsade uttagsmöjligheter om 1–5 l/s. Kommunikation med magasin med större uttagsmöjligheter (Råbyborg/Stensätter, belägen nordväst om aktuellt verksamhetsområde) är mycket begränsad. Den del av åsen där återvinningsverksamheten planeras är i princip helt avskild från resterande avlagringar norrut. Avlagringen i form av naturgrusförekomst har ett begränsat värde för den allmänna vattenförsörjningen då uttagsmöjligheterna är begränsade. Anledningen till de begränsade uttagsmöjligheterna är främst den omväxlande materialsammansättningen och den begränsade kommunikationen med resten av åsen. Såsom förutsättningarna är på platsen avseende geologi och mäktigheten av den omättade zonen är risken för spridning av föroreningar försumbar. Hantering av inkommande material är av sådan omfattning och kommer att ske på ett sådant sätt (hårdgjorda ytor, system för dagvattenhantering) att det inte föreligger någon risk för spridning av föroreningar till omkringliggande mark samt till yt- och grundvatten.

Transporter

Beträffande olägenheter från transporter anser bolaget att dessa färdas relativt kort sträcka innan de ansluter till väg 53 och att de därmed inte innebär betydande olägenheter. Bolaget kan tänka sig att vidta t.ex. bullerreducerande åtgärder i syfte att begränsa påverkan från trafiken.

Bolaget har till domstolen lämnat in bl.a. PM Grundvatten (2018-01-15), PM Riktvärden och dagvattenhantering Högvalla (2018-01-15), PM Grundvattennivåer och grundvattenströmningar vid grus- och bergtäkten på fastigheten XX i Nyköpings kommun (2018-05-07), PM Begränsningsvärden med avseende på

schaktmassor, riskanalys och förorenade ämnen gällande planerad verksamhet på fastigheten XX i Nyköpings kommun (2018-05-07) och situationsplan.

L.G. har yrkat att överklagandet ska avslås. Till stöd för sin talan har han hänvisat till vad han tidigare har anfört i yttranden till miljönämnden och till länsstyrelsen. Därutöver har han anfört bl.a. följande.

Länsstyrelsen bör i sin egenskap av beslutsmyndighet utgöra motpart till bolaget vid målets avgörande hos mark- och miljödomstolen.

När bolaget uppger att området inte på något sätt utgör ett bostadsområde visar det på nonchalans mot dem som bor runt det planerade verksamhetsområdet, också med avseende på de störningar från transporterna till och från fastigheten XX som planeras ske dagligen. Om tillstånd till verksamheten beviljas kommer det även att begränsa möjligheten att i framtiden bygga på omkringliggande fastigheter.

Undersökningar genomförs för närvarande med avseende på att aktuellt grundvattenmagasin ska kunna utgöra en reservvattentäkt för både Nyköping och Oxelösund. Redan idag förser magasinet boende runt fastigheten och boende genom hela magasinets sträckning norrut med vatten. Den planerade verksamheten på XX kan därför inte anses förenlig med nationella direktiv för god omsorg om grundvatten och kan inte heller anses vara i linje med EU:s motsvarande direktiv. Det planerade verksamhetsområdet överlagrar ett omfattande grundvattenmagasin. Konsekvenserna av en möjlig och omfattande förorening av grundvattenmagasinet på kort och på lång sikt måste beaktas. Den bildade sjön på fastigheten är direkt förbunden med grundvattenmagasinet och har skapats genom ett utflöde av grundvatten till den tidigare bergtäkten. Det kan inte uteslutas att en kontaminering med föroreningar på det planerade verksamhetsområdet påverkar sjön, omkringliggande fastigheter och grundvattenmagasinet. Eftersom en del av XX och stora delar av omkringliggande fastigheter har hög genomsläpplighet för vatten kan en kontaminering komma att innebära en snabb förorening av grundvattenmagasinet.

Bolaget anger att flödesriktningen inom XX är riktad österut. Det framgår dock inte hur flödesriktningen är öster om den inritade vattendelaren, om flödet är riktat norrut inom grundvattenmagasinet. Bolaget anger att grusavlagringen vid Högvalla är torr och inte utgörs av något grundvattenmagasin som kommunicerar med täktsjön och detta trots att det är grundvatten från omkringliggande område och genom sprickbildningar i berget som har fyllt upp den tidigare bergtäkten och skapat sjön.

De massor som transporteras in på fastigheten kommer omöjligen att kunna provtas och i rimlig tid analyseras. Det kommer inte heller att kunna hävdas att ett enskilt prov från en transportbil är representativt för hela volymen i transporten. Även med en kartläggning av de områden och anläggningar som massorna kommer ifrån så krävs ett mycket omfattande kontrollprogram för att kartläggningen där ska kunna anses vara fullt ut genomförd.

Bolaget har inte redogjort för hur den planerade oljeavskiljaren, dammen, översilningsytan och inte minst våtmarken kan komma att påverka underliggande grundvattenmagasin. Det framgår inte heller något om projekteringen, konstruktionen och robustheten hos dessa anordningar/anläggningar och hur integriteten hos dem kan garanteras. Det saknas vidare en riskanalys för den händelse sedimenteringsdammens integritet skulle fallera och vilka konsekvenser detta skulle kunna innebära. En kraftig förorening av sjö och grundvatten skulle kunna bli följden av att uppsamlade och sedimenterade föroreningar frigörs. Det finns inte heller någon redogörelse för eller bedömning av storleken på läckaget via diken eller från dammen vid normal funktion.

Nämnden har i sin bedömning inte tagit tillräcklig hänsyn till kravet på strandskydd och har inte kontrollerat och tagit hänsyn till den miljö och det djurliv som kan ha vuxit fram i sjön under åren efter att den etablerats.

L.G. har bifogat en artikel från Jönköpingsposten (2014-08-25) om Torpabäcken som förorenats av jordmaterial från en av Swerocks bergtäkter.

M.A., E-L.A., U.A., R.B., B-M.E. och T.G. har yrkat att överklagan ska avslås.

De till stöd för sin talan i gemensamma yttranden anfört bl.a. följande.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet och ansökan om bygg- och marklov samt strandskyddsdispens inkom till Miljönämnden i Nyköpings kommun och Bygg- och tekniknämnden i Nyköpings kommun samma dag. Skyldigheten att enligt 9 kap. 24 § PBL samordna handläggning och beslut av dessa ärenden har inte följts. Detta har medfört att det försvårat för berörda myndigheter, organisationer och enskilda personer att se ärendet i ett sammanhang och sätta sig in i anmälan om miljöfarlig verksamhet och ansökan om bygg- och marklov samt strandskyddsdispens.

Som länsstyrelsen anger i sitt beslut är platsen för den tänkta verksamheten olämplig. Platsen består av genomsläppliga jordarter och ligger på en grusås över grundvattenmagasinet Husbymalmen-Fyrby pormagasin, SE652734-15634, i jordlager med goda uttagsmöjligheter. Nyköping-Oxelösunds Vattenverksförbund undersöker Husbymalmen-Fyrby pormagasin som en trolig reservgrundvattentäkt och det är den i särklass största grundvattentäkten i Nyköpings och Oxelösunds kommuner efter Högåsen. Enligt EU:s vattendirektiv om skydd av grundvatten, får grundvattnet under inga omständigheter utsättas för någon risk överhuvudtaget utan vattenkvalitén ska förbättras, ingen försämring får ske. Grundvattentäkten Husbymalmen-Fyrby har god kemisk status och ingen verksamhet får riskera att försämra miljökvalitetsnormen för vattnet. Dessutom har Sverige tagit fram miljökvalitetsmålet ”grundvatten av god kvalitet” vilket ska följas för att ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning. Täkt sjön står i direkt förbindelse med grundvattenmagasinet i jord. Giftiga ämnen sköljs med regnvatten opåverkat rakt ner i grundvattnet. Enligt SGU:s sårbarhetsbedömning för grundvatten har fastigheten hög sårbarhetsrisk. Bolaget påstår felaktigt att den del av

grundvattentäkten som är belägen vid fastigheten i princip helt är avskild från resterande del av grundvattentäkten.

Bolaget anger att provtagning har skett, och löpande kommer att ske, av brunnar på XX. Det viktiga är att provtagning sker på vattnet i de boendes vattenbrunnar runt och i grundvattentäkten, att det sker regelbundet och vid flera tidpunkter året runt. Om verksamheten skulle få starta behöver de årligen få information om grundvattenkvaliteten. När något värde försämrats ska informationen ske tätare. När något miljöfarligt ämne når grundvattnet ska bolaget bekosta och vidta de åtgärder som krävs för att de drabbade ska gå skadeslösa. De drabbade ska inte bekosta en anslutning till det kommunala vattennätet som följd av ett förorenat grundvatten. Innan anläggande av verksamhetsområdet startar ska bolaget ordna ett juridiskt bindande avtal.

Fram till 2011 när Skanska bedrev verksamhet pumpades vattnet ur täktsjön till intilliggande plats där vattnet snabbt försvann ner i grusåsen. När den verksamheten stängdes så fylldes täktsjön med grundvatten och nivån i omkringliggande dricksvattenbrunnar höjdes med 10–12 meter, när den tidigare verksamheten var aktiv sinande däremot de närboendes dricksvattenbrunnar. Detta visar att det finns ett samband mellan täktsjön och de intilliggande dricksvattenbrunnarna. Innan täktsjön nådde nuvarande vattennivå, såg man i väster under det planerade verksamhetsområdet att vatten sprutade som ett jättevattenutkast, minst 15–20 centimeter i diameter, ner i täktsjön, med stor sannolikhet sker detta fortfarande under vattenytan. Det är inte många meter mellan det planerade området till vattenytan varför det är mycket troligt att lakvatten från verksamhetsområdet kommer att rinna rakt ner i täktsjön och grundvattnet utan kontroll.

Ljud från industri och tung trafik hör inte hemma i lantbruksområdet runt lantbruksfastigheten XX. Bolaget gör gällande att verksamhetens buller inte kommer att störa omgivningen. Krossnings- och sorteringsljud har återkommande impulser vilket omgivningen kommer att drabbas av dagligen mellan kl. 06–18, året

runt samt under ett antal helger varje år. Naturvårdsverkets vägledning för återkommande impulser ska gälla för denna typ av störningsframkallande buller. På informationsmöte lovade bolaget att en bullervall även ska byggas på verksamhetsområdets östra sida. Nu skriver bolaget att endast nödvändiga skyddsåtgärder ska vidtas. De närboende löper också stor risk att drabbas av luftvägssjukdomar som till exempel astma när de kommer att utsättas för damm från verksamheten och från transporterna som verksamheten är beroende av. Att dagligen vistas ute på tomter, i skog och mark är en självklarhet när man har valt att bo naturskönt på landsbygden. Sommartid kommer dammet att komma in genom öppna fönster och dörrar och påverka dem negativt dygnet runt.

Den mycket kraftiga ökningen av tung lastbilstrafik kommer att ske på väg 811, som är skolväg där barn går och cyklar till och från bussarna, många promenerar, rider m.m. Vägen passerar 21 meter från ett bostadshus. Vägen är smal och har skyddssikt. Det kommer att vara 50 transporter per dag, i snitt 13,7 ton per bil. Det betyder transporter med 30–40 ton per dag. Transporterna kommer att ske under 250 dagar per år, normalt mellan kl. 06–18, alltså även under semestertid. Enligt bolagets anmälan kommer 3 stycken hjullastare att gå på området 300 dagar per år och under andra omständigheter kommer transporter och mottagning/utlastning att ske kvällar, nätter och helger. Detta medför en kraftig ökning av buller och damm samt ökad olycksrisk. Om det skulle stämma att lastbilstrafiken en normal dag har så många som 22 lastbilar och nu ska ökas med 50 tunga lastbilar är det en ökning med hela 227 procent. När Trafikverket gör mätningar så innefattas i begreppet lastbilar även traktorer och andra lantbruksmaskiner, lätta lastbilar, husbilar, bilar med släpkärra m.m. Detta bör betyda att den procentuella ökningen av tunga lastbilar är betydligt högre än redan höga 227 procent. En normal lastbil är i snitt 2,9 meter bred inklusive sidospeglarna, en personbil ca 2,1 meter bred. Vägbanan inklusive vägren är ca 5 meter bred vilket betyder att det är helt omöjligt att mötas. Vägarna 53, 805 och 811 kommer vintertid att behöva saltas betydligt mycket mer för att minimera olycksrisken med spill och läckage från förolyckade lastbilar, då den tunga lastbilstrafiken ökar så kraftigt. Antalet viltolyckor på väg 53 har ökat.

Större vattensalamandrar, som är en rödlistad art, har setts vid ett par tillfällen och backsvalor har setts i tälten. Även den rödlistade och fridlysta havsörnen förekommer frekvent i området och därmed är det förbjudet att skada dess boplatser eller viloplatser samt störa under parningstid. Tältsjön, är idag en mycket populär badplats med ett femtiotal besökare varje dag under sommaren. Med den planerade verksamheten kommer kommuninvånarna att hindras från att utöva sitt friluftsliv här.

De har till domstolen lämnat in bl.a. artikel från Södermanlands nyheter om reservvattentäkt vid Husbymalmen och insändare från Alingsåstidning om Swerocks bergtäkt i Hästerryd.

M.H. och **K.H.** har yrkat att överklagandet ska avslås. Till stöd för sin talan har de anfört bl.a. följande.

Föreskriven samordning enligt 9 kap. 24 § PBL har inte skett mellan miljö- och bygglovsärendet.

Deras fastighet, där de bor permanent, gränsar i väster och söder direkt till två smala vägar (väg 805 och 811) som avgränsas från väg 53. I öster gränsar fastigheten till XX. Deras bostadshus ligger 95 meter från fastighetsgränsen till XX och uppskattningsvis ca 140 meter från tilltänkt verksamhetsyta innanför planerad bullervall. Avståndet mellan deras bostadshus och tillfartsväg för tung lastbilstrafik på väg 811 är ännu mindre, endast ca 20 meter. XX är taxerad som bebyggd lantbruksfastighet och ligger mitt ute på den sörmländska landsbygden. Fastigheten är omgiven av bostads- och lantbruksfastigheter.

Fastigheten XX ligger inom grundvattenförekomsten Husbymalmen-Fyrby (SE652734-156384). Del av grundvattenförekomsten ingår i vattenskyddsområdena Råby och Edstorp. På fastigheten XX bedrevs tidigare ett asfaltverk. Efter att den verksamheten hade lagts ner genomfördes en miljöteknisk markundersökning. Undersökningen visade att det fanns föroreningar i marken. Riskbedömningen visade att riskerna inom området kunde innebära oacceptabla

risker för påverkan på människa och miljö varför det förelåg ett åtgärdsbehov. Efterbehandlingsåtgärder genomfördes. Sedan asfaltverket upphörde har någon miljöfarlig verksamhet inte förekommit på fastigheten.

Nämnden har vid sin handläggning av bygglovsärendet inte i erforderlig utsträckning bedömt upplagen utifrån 2 kap. PBL. Såväl risken för förorening av grundvattentäkten som risken för omgivningsstörningar och olyckor har förbisetts.

Även bortsett från risken för förorening av grundvattentäkten kan starkt ifrågasättas om placering av denna typ av verksamhet på en lantbruksfastighet invid bostadsfastigheter i lantlig miljö, fri från industrier m.m., är förenlig med PBL. Platsen framstår som direkt olämplig för verksamhet/upplag av aktuellt slag och omfattning på grund av risken för omgivningsstörningar, framförallt i form av buller, trafik och damm. Verksamhetsytan kan inte komma att uppgå till mer än maximalt ca 1,4 hektar eftersom täktsjön och tilltänkta bullervallar utgör del av ytan. Störningarna koncentreras alltså på en mindre yta och arbete med upplagen kommer att pågå på den del av fastigheten som vetter mot deras bostadsfastighet. De anser också att bullervallen, 5–7 meter hög direkt i fastighetsgräns, i sig kommer att ge upphov till betydande olägenhet för omgivningen och kan inte tillåtas.

Det samlade intrycket är att verksamheten kommer att ge upphov till omgivningsstörningar av en inte obetydlig omfattning. Några bullerberäkningar har inte utförts för verksamheten. Verksamheten (krossning m.m.) är av sådan art att de nivåer miljönämnden föreskrivit för buller borde ha sänkts med 5 dBA. I miljöer där bakgrundsnivån är låg kan tillkommande buller upplevas som mer störande än tillkommande buller i områden med högre bakgrundsnivåer. I kommunens översiktsplan anges att det vid prövning och lokalisering av störande verksamheter, t.ex. industrier, deponier m.m., som kan orsaka störningar som buller, vibrationer och lukt ska väl avpassade skyddsavstånd användas. Störningen av den planerade verksamheten kommer med hänsyn till den låga bakgrundsnivån och omgivningarnas nuvarande karaktär med största sannolikhet att bli påtaglig. Det

saknas vidare underlag som visar att anläggande av bullervall är tillräcklig för att föreskrivna försiktighetsmått ska kunna hållas.

Det kan konstateras att verksamheten/upplagen kommer att få omfattande lastbilstrafik som följd. En stor del av det störande bullret bör härröra från transporter till och från verksamhetsområdet på väg 811 och 805, som båda gränsar till deras fastighet. Lastbilstrafiken kommer genom den planerade verksamheten att öka med 50 lastbilar per dag och innebära en ökning från 22 till 72 tunga transporter per dygn på väg 811 och från 47 till 97 tunga transporter per dygn på väg 805. Den störning som ett sådant tillskott innebär för deras bostadsfastighet är inte acceptabel. Den typ av verksamhet som bolaget planerar bör inte etableras invid befintliga bostäder i lantlig miljö. Att det teoretiskt är möjligt att ”bygga in” deras fastighet mellan bullervall och bullerplank såsom bullerreducerande åtgärder gör inte att lokaliseringen av den miljöfarliga verksamheten är att anse som lämplig. En bullerutredning måste utföras för att klarlägga vilka bullernivåer som verksamheten medför, som underlag för bedömningen om verksamheten överhuvudtaget kan tillåtas på den aktuella platsen och för att avgöra vilka riktvärden som ska tillämpas. Först efter att en sådan utredning är genomförd kan övervägas i vilken utsträckning olägenheterna kan avhjälpas genom försiktighetsmått och skyddsåtgärder, samt om dessa åtgärder kan tillåtas.

SYN OCH SAMMANTRÄDE SAMT EFTERFÖLJANDE SKRIFTVÄXLING

Mark- och miljödomstolen har den 8 november 2018 hållit syn och sammanträde i målen M 6560-17 och P 6965-17.

Bolaget har vid sammanträdet uppgett bl.a. följande. När den tidigare täkten lades ner identifierades marken som MKM, dvs. såsom lämplig för mindre känslig markanvändning. De massor som bolaget nu avser att ta emot är renare än det. Bolaget hanterar inte material som inte är klassificerat.

Ytvatten från verksamhetsområdet ska samlas upp och ledas till en eller två sedimentationsdammar med oljeavskiljande funktion i norra delen av området, detaljprojekteringen kommer ske i ett senare skede. Dammen eller dammarna kompletteras med en översilningsyta och vattnet leds härefter ner i en våtmark. För att säkerställa vattenkvaliteten kommer provtagning ske innan och efter sedimentationsdamm samt i täktsjön.

Bolaget delar uppfattningen att buller från trafiken ska räknas in i riktvärden för buller från verksamheten och att om störningsframkallande ljud förekommer så ska värdena sänkas med 5 dBA. Bolaget ser inte några hinder mot att försiktighetsmåttan förtydligas i dessa avseenden. Vidare uppger bolaget att verksamheten inte kommer att påverka ytor där salamander trivs.

M.H. och **K.H.** har vid syn och sammanträdet anfört bl.a. följande. När det gäller den krossning som bolaget avser att bedriva medför den särskilt störningsframkallande buller. Nämndens beslut är inte heller tydligt angående att även trafiken från verksamheten omfattas av bullervillkoren. Den statistik bolaget hänvisar till avseende trafikmängden är från år 2007 och representerar inte dagens situation. Väg 811 har nyligen asfalterats om och är numera bara 4,6 meter bred. Lastbilar kan därför inte längre mötas på vägen. I korsningen måste lastbilarna sakta ner och starta igen vilket kommer att bli ytterligare ett störningsmoment. De påtalar även bl.a. förekomst av vattensalamander.

R.B. har i yttrande till mark- och miljödomstolen, och på uppdrag även från övriga inblandade fastighetsägare, efter syn och sammanträde anfört bl.a. följande. Med uppförda bullervallar och diken kommer det utrymme som blir kvar för verksamhetsområdet att bli alldeles för litet.

Trafikverkets senaste undersökning på väg 811 är från slutet av augusti 2007. Vid den tidpunkten var den tidigare verksamheten i full drift och då är det också

skördetid. Idag är det ett fåtal dagliga lastbilar som trafikerar vägen och en del dagar inga alls.

Bolaget har bemött yttrandet som inkommit efter syn och sammanträde.

M.H. och **K.H.** har också lämnat in yttrande efter syn och sammanträde.

DOMSKÄL

Motpart

I 2 § lagen (1996:242) om domstolsärenden anges att om en annan lag än förvaltningslagen (2017:900) innehåller en bestämmelse som avviker från denna lag, tillämpas den bestämmelsen. I målet är därför 5 kap. 2 § första stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar tillämplig och inte 11 § lagen om domstolsärenden. Enligt 5 kap. 2 § lagen om mark- och miljödomstolar anges att om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till mark- och miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Nämnden är den förvaltningsmyndighet som först har beslutat i saken och är därför motpart i målet. Länsstyrelsen, som har överprövat nämndens beslut, är inte part i målet.

Prövningens omfattning

Mark- och miljödomstolen kan i målet bara pröva vad som omfattas av underinstansernas beslut. Frågor om ersättningar och avtal kan därför inte prövas av domstolen inom ramen för detta mål. Mark- och miljödomstolen kan därmed inte heller besluta om att provtagning ska ske på brunnar utanför XX eller hur bolaget ska informera kringboende.

9 kap. 24 § PBL

Om en ansökan om lov enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, avser en miljöfarlig verksamhet som måste anmälas till kommunen ska byggnadsnämnden och miljönämnden samordna handläggningen av ärendena så att berörda myndigheter, organisationer och enskilda parter ges tillfälle att yttra sig i båda ärendena i ett sammanhang och meddela beslut i båda ärendena i ett sammanhang. Om det finns särskilda skäl får nämnderna besluta att samordning inte ska ske och inför ett sådant beslut ska berörda parter ges tillfälle att yttra sig, se 9 kap. 24 § PBL.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att någon sådan samordning som föreskrivs i 9 kap. 24 § PBL inte synes ha skett. Bygg- och tekniknämnden har dock beaktat miljönämndens bedömning vad avser verksamhetens påverkan på miljön och människors hälsa. Motsvarande bestämmelse om samordning saknas i miljöbalken. Det torde därmed inte vara möjligt att upphäva beslutet om den anmälningspliktiga verksamheten som har fattats med stöd av miljöbalken med hänvisning till att samordning inte har skett. Med hänsyn till mark- och miljödomstolens dom i mål M 6560-17 framstår det inte som meningsfullt att upphäva bygg- och tekniknämndens beslut om bygglov och startbesked för upplag eftersom det ändå inte skulle leda till någon samordning av ärendena.

Prövningen av den miljöfarliga verksamheten

Mark- och miljödomstolen har i dom denna dag i mål nr M 6560-17 prövat frågan om den miljöfarliga verksamhet som bolaget har anmält. Domstolen har därvid funnit att för verksamheten gäller anmälningsplikt C och att det inte krävs att bolaget söker tillstånd för verksamheten. Mark- och miljödomstolen har vid miljöprövningen i mål M 6560-17 gjort bedömningen att det saknas skäl att förbjuda verksamheten. Domstolen har därför upphävt länsstyrelsens beslut avseende den anmälda verksamheten och, med ändring i fråga om villkor för buller, fastställt miljönämndens beslut den 9 mars 2017. Mark- och miljödomstolen har således funnit att platsen för den planerade verksamheten är godtagbar med hänsyn till 2 kap. 6 § miljöbalken.

Strandskydd

Täktsjön har tillkommit sedan den tidigare verksamheten lades ner 2011. Täktsjön har således funnits endast en relativt kort period. Domstolen bedömer därför att det tillstånd när den kan betraktas som en insjö ännu inte har inträtt. Domstolen gör därför samma bedömning som bygg- och tekniknämnden och länsstyrelsen att bestämmelserna om strandskydd därför inte är tillämpliga gällande täktsjön.

Prövning enligt PBL

Enligt 6 kap. 1 § p. 2 plan- och byggförordningen (2011:338) krävs bygglov för att anordna upplag och materialgårdar.

För att bygglov ska kunna meddelas för det planerade upplaget ska åtgärden bl.a. uppfylla de krav som följer av 2 kap. PBL. Mark- och miljödomstolen har vid miljöprövningen funnit att platsen är lämplig för den planerade verksamheten. Vid den prövningen har domstolen beaktat påverkan på miljön och människors hälsa. Det saknas därför skäl att nu vid prövningen i enlighet med PBL av det planerade upplaget göra någon annan bedömning än att marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet.

Som försiktighetsmått för verksamheten har miljönämnden i sitt beslut föreskrivit att buller från verksamheten inte får överskrida nivåerna för industri- och annat verksamhetsbuller som anges i Naturvårdsverkets rapport 6538. Mark- och miljödomstolen har i ovannämnda dom kompletterat de bullervillkor som nämnden föreskrivit med avseende på de fall när det är fråga om särskilt störningsframkallande buller och i fråga om trafikbuller. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning får dessa nivåer betraktas som acceptabla för den planerade verksamheten på aktuell plats. Om det t.ex. vid tillsyn visar sig att föreskrivna bullernivåer överskrids måste verksamheten avbrytas. På grund härav finner domstolen inte skäl att för närvarande ställa krav på bolaget att presentera en bullerutredning. Bullervallar ska också anläggas mot M.H.s och K.H.s

fastighet. Mark- och miljödomstolen bedömer att lokaliseringen är lämpad för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att förebygga bullerstörningar.

Lastbilstrafiken till och från verksamhetsområdet färdas längs de mindre vägarna 811 och 805. Det har under handläggningen av målet visserligen framkommit att väg 811 nyligen har blivit ännu smalare, men den sträcka lastbilarna till och från verksamheten kör på väg 811 är mycket kort. Med hänsyn härtill och till att omfattande trafik även förekommit i samband med den tidigare verksamheten på området gör mark- och miljödomstolen även bedömningen störningarna från lastbilstrafiken inte medför att lokaliseringen ska anses olämplig.

Vad gäller förekomsten av skyddsvärda arter, såsom större vattensalamander, backsvalor och havsörn, hänvisas till domstolens bedömning i M 6560-17. Dessa arter bedöms inte heller utgöra hinder för att meddela bygglov för upplag.

Mark- och miljödomstolen finner, sammanfattningsvis, att marken är lämplig för ändamålet. De olägenheter för omgivningen som har påtalats till följd av upplaget, bl.a. med hänsyn till de begränsningar som föreskrivits i fråga om buller, bedöms inte vara så betydande att bygglov för upplaget inte ska ges. Vad som i övrigt har anförts i målet föranleder inte någon annan bedömning. Mark- och miljödomstolen upphäver således det överklagade beslutet och fastställer nämndens beslut.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 13 februari 2019. Prövningstillstånd krävs.

Ulla Jarnås

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit tf. rådmannen Ulla Jarnås, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Karlsson.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.